

Gminy Bielice 2023

Diagnoza problemu uzależnień

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
METRYKA GMINY	5
DANE DEMOGRAFICZNE.....	5
DZIAŁALNOŚĆ OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W BIELICACH	7
PROCEDURA NIEBIESKIEJ KARTY	8
SZKOLENIA PRACOWNIKÓW KRPA, OPS	8
DZIAŁALNOŚĆ GIMNNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH.....	9
RYNEK ALKOHOLOWY	9
PLACÓWKA WSPARCIA DZIENNEGO	10
PUNKT KONSULTACYJNO-INFORMACYJNY PRZECIW PRZEMOCY W RODZINIE	10
PUNKT KONSULTACYJNO-TERAPEUTYCZNY	10
ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE DLA MŁODZIEŻY I DOROSŁYCH.....	11
PRZESTĘPCZOŚĆ.....	12
LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW W GMINIE BIELICE...	15
GRUPA BADANA	15
CEL BADANIA	16
PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW W KONTEKŚCIE UZALEŻNIEŃ	17
SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE	19
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA	23
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE.....	24
UZALEŻNIENIA BEHAVIORLANE - UZALEŻNIENIE OD GIER HAZARDOWYCH.....	26
POTRZEBA REALIZACJI DZIAŁAŃ PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW GMINY BIELICE	29
PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY	31
METODOLOGIA	31
CEL BADANIA	31
CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ	32
WYNIKI	33
<i>RELACJE Z RODZICAMI, NAUCZYCIELAMI ORAZ RÓWIEŚNIKAMI.....</i>	<i>33</i>
<i>SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL.....</i>	<i>36</i>

<i>SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY.....</i>	<i>44</i>
<i>SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE</i>	<i>46</i>
<i>UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE: INTERNET, SMARTFON, HAZARD.....</i>	<i>51</i>
PODSUMOWANIE.....	57

WSTĘP

Raport ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w pierwszej połowie 2023 roku. Obejmuje on podstawowe problemy społeczne związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków oraz uzależnieniami behawioralnymi, a także postawami społecznymi wobec powyższych zjawisk.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w Gminie Belice wśród dwóch grup reprezentujących dwa lokalne środowiska:

- a) dorośli mieszkańcy,
- b) dzieci i młodzież szkolna.

METRYKA GMINY

DANE DEMOGRAFICZNE

Szczegółowe dane demograficzne pozyskane z Urzędu Gminy Bielice na dzień 31.12.2022 roku prezentuje poniższa tabela.

1. Liczba mieszkańców Gminy (31.12.2022): **2929**
 - a. w tym kobiet: **1475**
 - b. w tym mężczyzn: **1454**
2. Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (31.12.2022): **617**
 - a. w tym kobiet: **297**
 - b. w tym mężczyzn: **320**
3. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym (31.12.2022): **1805**
 - a. w tym kobiet: **854**
 - b. w tym mężczyzn: **951**
4. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (31.12.2022): **507**
 - a. w tym kobiet: **324**
 - b. w tym mężczyzn: **183**
5. Liczba małżeństw zawartych przez mieszkańców Gminy:
 - a. 2020: **27**
 - b. 2021: **18**
 - c. 2022: **16**
6. Liczba urodzeń żywych w roku 2022: **21**
 - a. w tym chłopcy: **8**
 - b. w tym dziewczynki: **13**

7. Liczba urodzeń żywych w roku 2021: 24

- a. w tym chłopcy: **10**
- b. w tym dziewczynki: **14**

8. Liczba urodzeń żywych w roku 2020: 26

- a. w tym chłopcy: **16**
- b. w tym dziewczynki: **10**

9. Liczba zgonów w roku 2022: 48

- a. w tym mężczyźni: **19**
- b. w tym kobiety: **29**

10. Liczba zgonów w roku 2021: 45

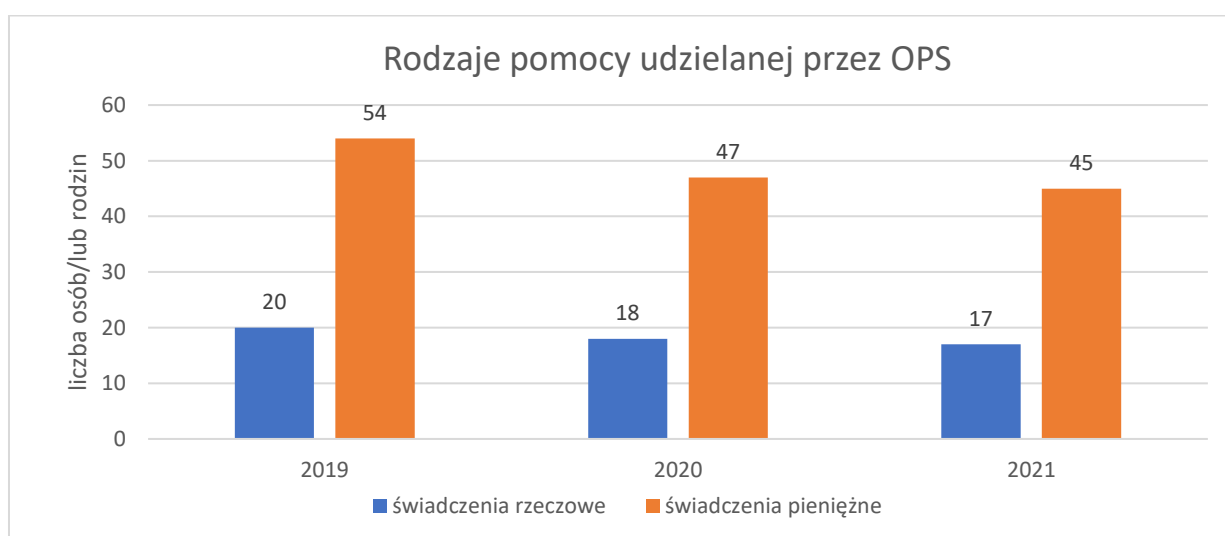
- a. w tym mężczyźni: **22**
- b. w tym kobiety: **23**

11. Liczba zgonów w roku 2020: 44

- a. w tym mężczyźni: **22**
- b. w tym kobiety: **22**

DZIAŁALNOŚĆ OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W BIELICACH

<i>Pomoc udzielona przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielicach</i>			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Liczba rodzin ogółem	70	65	52
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	0	1	2

<i>Powody przyznawania pomocy społecznej</i>			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Ogółem	113	107	93
Niepełnosprawność	27	27	24
Bezrobocie	24	23	18
Osoby dotknięte klęską żywiołową	0	0	1
Ubóstwo	43	38	35
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	0	0	3
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	19	18	11
Alkoholizm	0	1	1
Inne	0	0	0

Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową (liczba osób)			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Pracujących	6	5	2
Pracujących dorywczo	5	4	3
Nie pracujących	30	21	20
Na rencie	6	6	2
Na emeryturze	2	0	1
Na zasiłku dla bezrobotnych	2	6	1
Bezrobotni bez prawa do zasiłku	17	20	19
Inne	2	3	4

PROCEDURA NIEBIESKIEJ KARTY

W związku z procedurą Niebieskiej Karty założono:			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Ogółem NK	6	3	0
Ośrodek Pomocy Społecznej	3	0	0
Placówki szklono-wychowawcze	0	0	0
Policja	3	3	0
GKRPA	0	0	0

SZKOLENIA PRACOWNIKÓW KRPA, OPS

Liczba szkoleń, w których uczestniczyli pracownicy GKRPA, OPS	
2020	2
2021	2
2022	1

DZIAŁALNOŚĆ
GIMNNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

GKRPA			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Ogólne posiedzenie Komisji	4	4	3
Przeprowadzone rozmowy	2	2	1
Kontrole punktów sprzedaży	10	9	0
Działalność podkomisji interwencyjno-motywującej			
Wniosków o leczenie odwykowe	2	2	1
Obecnie rozpoczętych spraw	2	2	1

RYNEK ALKOHOLOWY

Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży:

- do 4,5%: **6**
- od 4,5% do 18%: **7**
- powyżej 18%: **6**

Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu sprzedaży:

- do 4,5%: **3**
- od 4,5% do 18%: **2**
- powyżej 18%: **1**

PLACÓWKA WSPARCIA DZIENNEGO

- Liczba Placówek Wsparcia Dziennego prowadzona w formie podwórkowej finansowana przez GKRPA - **1**
- Dzieci - **12**
- w tym z rodzin alkoholowych - **1**
- Liczba wychowawców - **1**

PUNKT KONSULTACYJNO-INFORMACYJNY PRZECIW PRZEMOCY W RODZINIE

	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Liczba osób korzystających z pomocy Punktu	69	70	61
Osoby z problemem alkoholowym	3	2	4

PUNKT KONSULTACYJNO-TERAPEUTYCZNY

Zakres działań i wykształcenie osób zatrudnionych

- 2020 – 1 osoba (psycholog, terapeuta behawioralno poznawczy u dzieci CERTYFIKAT PARPA w zakresie przeciwdziałania przemocy; biegły od uzależnień);
- 2021- 1 osoba -1 osoba (psycholog, terapeuta behawioralno poznawczy u dzieci CERTYFIKAT PARPA w zakresie przeciwdziałania przemocy; biegły od uzależnień);
- 2022 – 1 osoba 1 osoba (psycholog, terapeuta behawioralno poznawczy u dzieci CERTYFIKAT PARPA w zakresie przeciwdziałania przemocy; biegły od uzależnień);

2019

- Przeprowadzenie „Programu Fantastyczne Możliwości” i „Program Domowych Detektywów”
 - Liczba osób uczestniczących:
 - uczniów - **76**
 - nauczycieli - **4**
 - rodziców - **57**

2020

- „Program Przyjaciele Zeppiego” i „Apteczka Pierwszej Pomocy – szkolenie dla nauczycieli celem wykorzystania programów dla uczniów”, udostępniono IDOC pakiet filmów o problemach alkoholowych młodzieży i osób dorosłych na stronie internetowej SP w Bielicach, zakupiono i rozdano 250 poradników „Otwórz się na przemoc”, zakupiono zeszyty ćwiczeń dla uczniów – program edukacyjny, „Przyjaciele Zieppiego”)
 - Liczba osób uczestniczących:
 - ✓ Uczniów - **168**
 - ✓ nauczycieli - **20**
 - ✓ rodziców - **250**

2021

- Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób **15**),
- Program „Silna Mróweczka”, „Złość da Ci w kość” Program rekomendowany przez PARPA „Deбата” jak również warsztaty dla uczniów: „Hejt w sieci- stop nienawiści”, „Integracja – jak budować relacje z rówieśnikami”, Uzależnienie od nowych mediów – Internet, gry komputerowe, telefon komórkowy, „Stres – umiejętność radzenia sobie z trudnymi emocjami” oraz „Konflikt – przedstawiam, słucham, negocjuję”)
 - Liczba osób uczestniczących:
 - ✓ uczniów **około 200 osób**
 - ✓ nauczycieli – **7**

PRZESTĘPCZOŚĆ

Poniższa tabela przedstawia dane pozyskane z Komendy Powiatowej Policji w Pyrzycach dotycząca problemów społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu.

<i>Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem alkoholu</i>			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	0	1	0
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po użyciu alkoholu	0	0	1
Zakłócanie porządku publicznego	1	6	31
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	1	1	2

Przestępstwa na terenie Gminy Bielice			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Kradzież z włamaniem	1	0	2
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	3	1	0
Pobicie	0	0	0
Uszkodzenie mienia	1	1	2
Kradzież	1	4	2

<i>Artykuł KK Kwalifikacja prawna wszczętych / stwierdzonych / zakończonych</i>			
2020 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	1	1	1
Groźby karalne	3	3	3

Rozpijanie małoletniego	0	0	0
Uchylanie się od płacenia alimentów	2	2	2
2021 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się nad rodziną	0	0	0
Groźby karalne	1	1	1
Rozpijanie małoletniego	0	0	0
Uchylanie się od płacenia alimentów	1	1	1
2022 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	1	1	1
Groźby karalne	3	3	3
Rozpijanie małoletniego	0	0	0
Uchylanie się od płacenia alimentów	4	4	4

<i>Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową</i>			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Liczba interwencji	48	18	24
Dotyczące przemocy w rodzinie	3	1	1
Liczba ofiar przemocy w rodzinie ogółem, w tym:	3	1	1
○ Kobiety	3	1	1

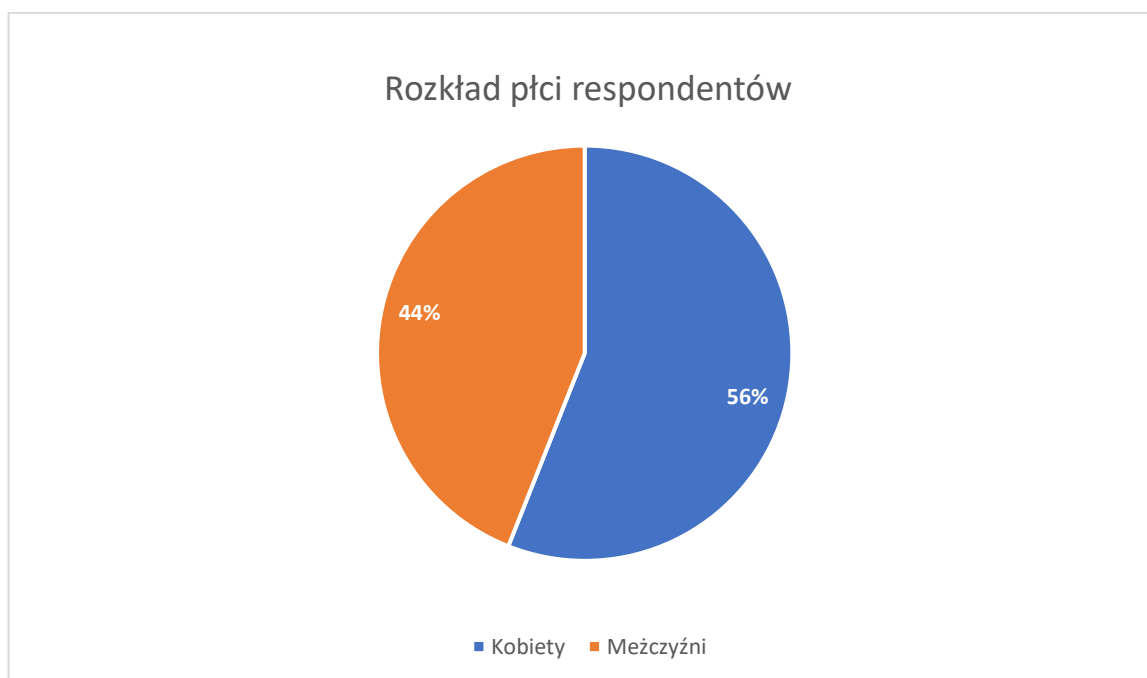
○ Mężczyźni	0	0	0
○ Małoletni do 18 r.ż.	0	0	0
Liczba sprawców przemocy domowej ogółem, w tym:	3	1	1
○ Kobiety	0	0	0
○ Mężczyźni	3	1	1
○ Nieletni	0	0	0
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu ogółem, w tym:	0	0	0
○ Kobiety	0	0	0
○ Mężczyźni	0	0	0

LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW W GMINIE BIELICE

GRUPA BADANA

Badania obejmowały mieszkańców Gminy Bielice, którzy ukończyli osiemnasty rok życia, metoda zastosowana w badaniu to **PAPI** (z ang. Paper & Pen Personal Interview) – metoda zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, bezpośredni indywidualny wywiad kwestionariuszowy. Respondenci byli informowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział 101 osób, w tym 44 mężczyzn oraz 57 kobiet. Średnia wieku respondentów wyniosła 31 lat.

CEL BADANIA

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym;
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- zagadnienia związane z uzależnieniami behawioralnymi:
 - uzależnieniem od hazardu.

PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW W KONTEKŚCIE UZALEŻNIEŃ

W pierwszej części badania poprosiliśmy mieszkańców Gminy Bielice o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców Gminy Bielice.

<i>Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców</i>				
<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	92%	3%	2%	3%
Uzależnienia behawioralne (hazard, uzależnienie od Internetu, nowoczesne technologie)	89%	7%	4%	0%
Uzależnienie od alkoholu	25%	72%	2%	1%
Bezrobocie	13%	80%	6%	1%
Bieda, ubóstwo	9%	65%	24%	2%
Bezdomność	8%	42%	50%	0%
Przestępczość	11%	38%	47%	4%
Kryzys rodziny	23%	30%	36%	11%
Kryzys norm moralnych	34%	22%	30%	14%
Uzależnienie od narkotyków, dopalaczy	36%	21%	20%	23%

Z powyższej tabeli wynika, że dla mieszkańców Gminy Bielice najistotniejszymi problemami społecznymi lokalnego środowiska są: **uzależnienie od alkoholu (97%), uzależnienia behawioralne (96%), zanieczyszczenie powietrza – smog (95%) oraz bezrobocie (93%).**

Poprosiliśmy również mieszkańców Gminy Bielice o wyrażenie swojej opinii na temat różnego rodzaju uzależnień. Respondenci dokonywali subiektywnej oceny zaprezentowanych uzależnień od bardzo powszechnego zjawiska do jego braku. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższa tabela.

	Bardzo powszechne	Dość powszechne	Dość rzadkie	Bardzo rzadkie	Nie występuje
Alkoholizm	99%	1%	0%	0%	0%
Narkomania	86%	14%	0%	0%	0%
Nikotynizm	24%	73%	1%	2%	0%
Zakupoholizm (uzależnienie od zakupów)	7%	75%	18%	0%	0%
Pracoholizm (uzależnienie od pracy)	3%	44%	50%	3%	0%
Siecioholizm (uzależnienie od Internetu)	3%	30%	54%	13%	0%
Uzależnienie od hazardu	11%	18%	43%	24%	4%
Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, jedzeniowolizm)	24%	15%	21%	27%	13%

Ankietowani mieszkańcy Gminy Bielice uznali, że z zaproponowanych w tabeli zjawisk uzależnień bardzo powszechnymi ¹ w ich środowisku są: **alkoholizm (100%), narkomania (100%), nikotynizm (97%) oraz zakupoholizm (25%).**

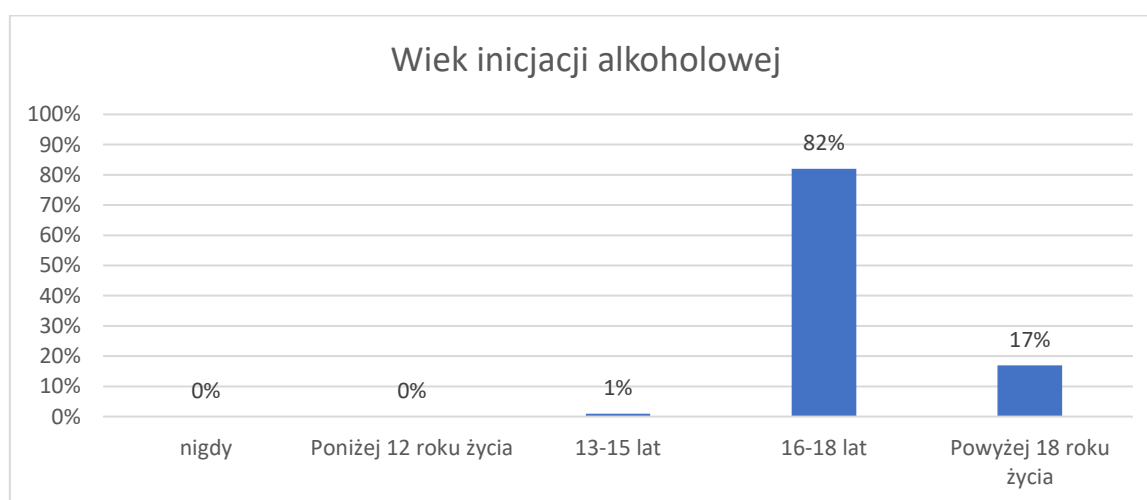
¹ Suma odpowiedzi: bardzo powszechne i dość powszechne.

SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE

Przyjęło się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania.² Jak wynika z badania przeprowadzonego w 2019 roku przez CBOS wśród Polaków powszechny jest pogląd, że nadużywanie alkoholu jest w naszym kraju dużym problemem (91%). Tylko 6% badanych uważa, że jest to mały problem, a 3% nie ma zdania w tej sprawie³.

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców gminy na temat alkoholu.

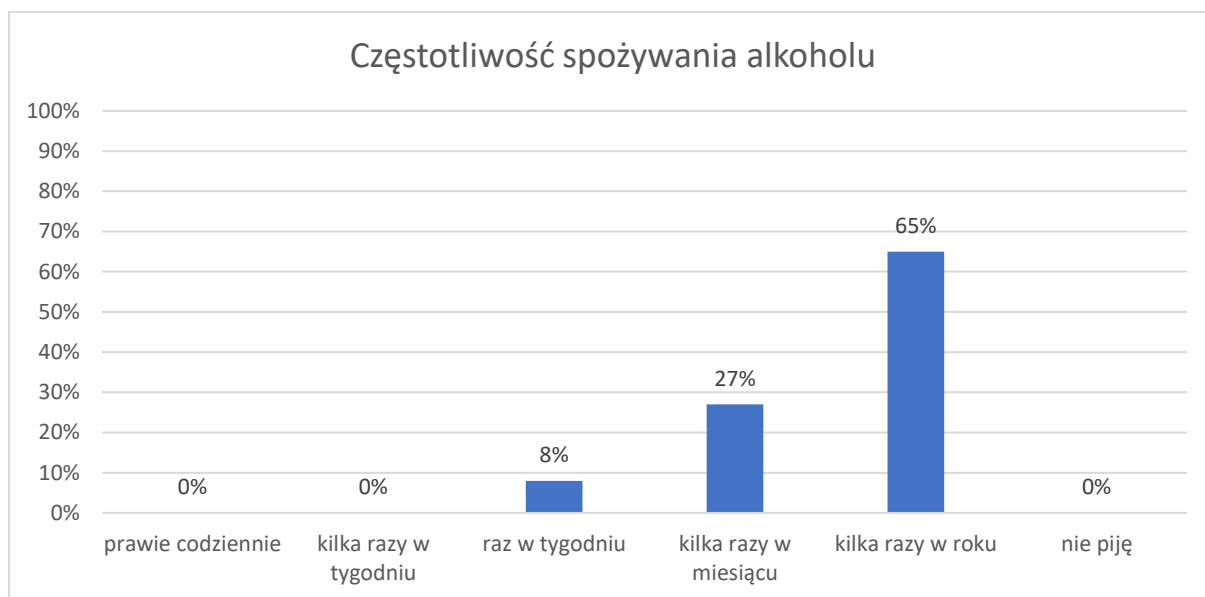
Pierwszą z poruszanych kwestii był deklarowany wiek inicjacji alkoholowej. **82% ankietowanych deklaruje, że alkoholu spróbowało po raz pierwszy po uzyskaniu pełnoletności.** 82% osób wskazało na wiek między 16 a 18 r. ż., kolejny 1% na wiek poniżej 15 lat.

² Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych*, Warszawa, marzec 2007.

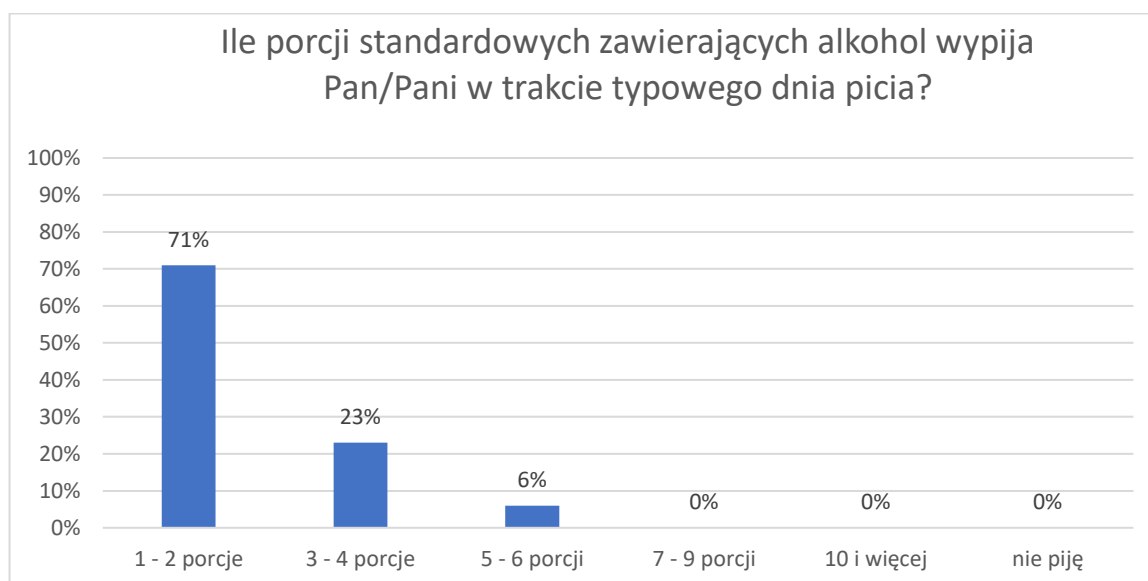
³ Komunikat CBOS „Konsumpcja alkoholu w Polsce”, grudzień 2019 (oprac. M. Bożewicz).

Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. Największa liczba badanych przyznała, że spożywa alkohol **kilka razy w roku (65%)** oraz **kilka razy w miesiącu (27%)**. 8% osób przyznało się do spożywania alkoholu raz w tygodniu.

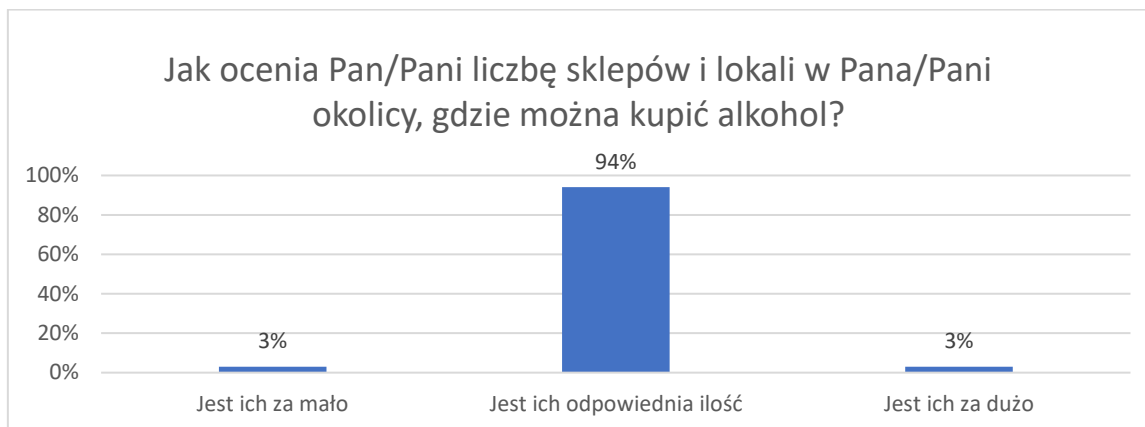

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego ilości. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1 – 2 porcji alkoholu (71%) oraz 3-4 porcji (23%).

94% ankietowanych mieszkańców Gminy Bielice uważa, że w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów, w których można kupić alkohol a dla po 3% takich miejsc jest za dużo lub za mało.

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

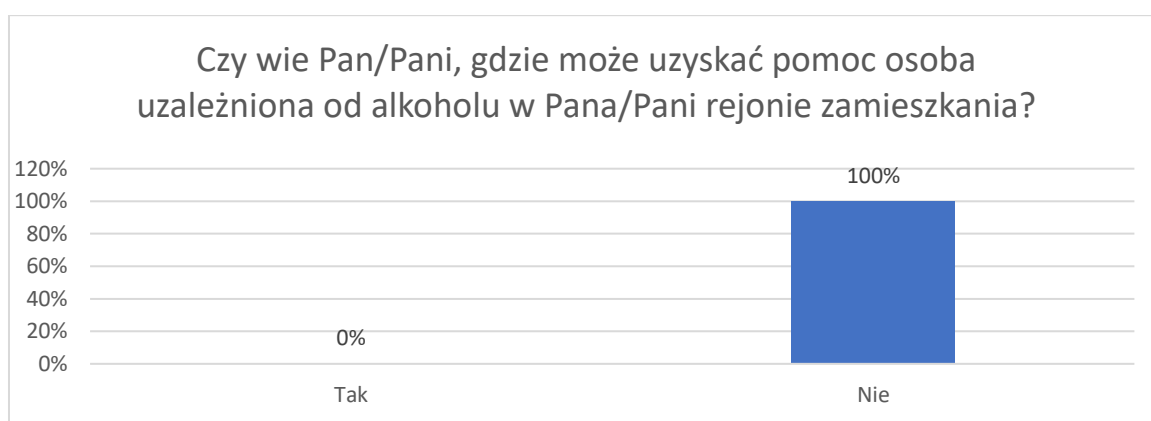
Pierwsze z pytań w tej części dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie nie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności Gminy Bielice, ponieważ **łącznie 90% mieszkańców zgodziło się z tym twierdzeniem.**

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie 62% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczać dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż.** Jednocześnie, łącznie **24% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym.** Łącznie 9% respondentów przychyliła się do stwierdzenia, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.

100% respondentów uważa, że **kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu.** 100% badanych twierdzi, że **alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.** Łącznie 100% badanych mieszkańców **nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu.**

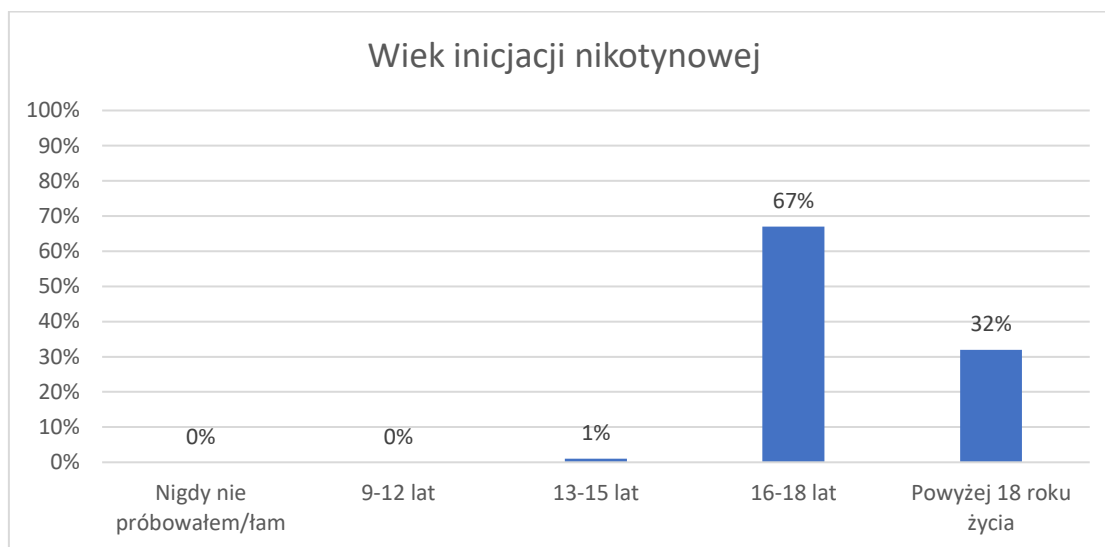
<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	0%	10%	87%	3%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.	1%	62%	36%	1%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.	2%	22%	60%	16%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.	3%	6%	18%	73%
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.	0%	0%	5%	95%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.	0%	0%	1%	99%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.	0%	0%	2%	98%

Zapytaliśmy również mieszkańców Gminy Bielice, czy wiedzą, gdzie może otrzymać pomoc osoba uzależniona od alkoholu – **100% badanych wskazało, że nie posiada takiej wiedzy.**

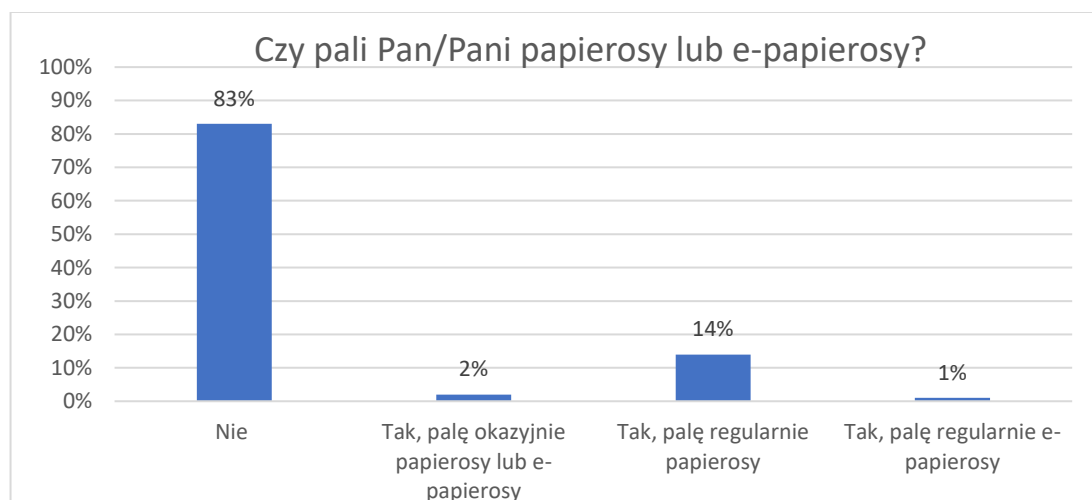

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA

Pierwszą z poruszanych kwestii w tej części był wiek inicjacji nikotynowej. Okazuje się, że **32% respondentów** zapaliło pierwszego papierosa jako **osoby pełnoletnie**. Kolejno, 67% mieszkańców deklaruje, że zapaliło po raz pierwszy papierosa będąc w wieku 16-18 lat, a 1% w wieku poniżej 15 r.ż.

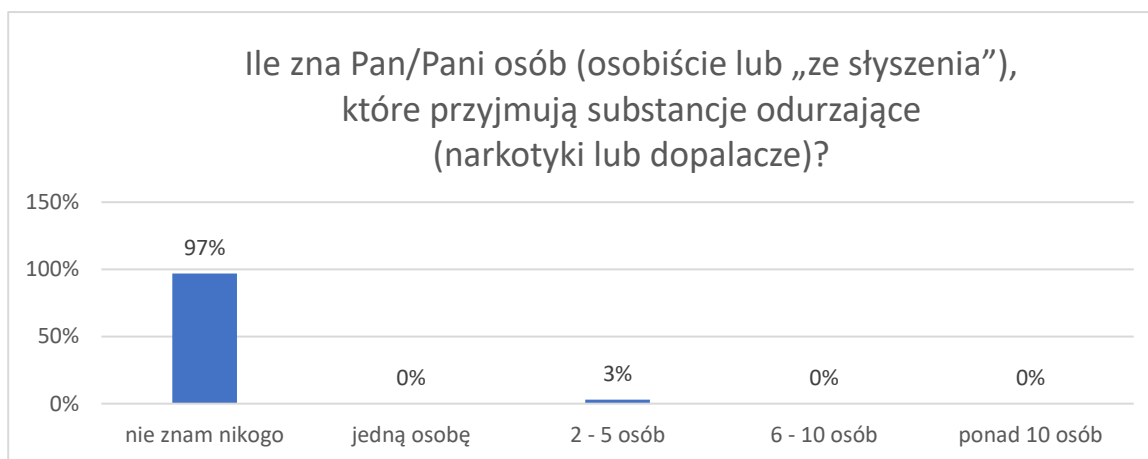
83% ankietowanych mieszkańców wskazało, że nie pali wyrobów tytoniowych. Regularne palenie papierosów zadeklarowało 14% respondentów, a 1% regularnie sięga po e-papierosy. Okazjonalne palenie wyrobów tytoniowych deklaruje 2% badanych.

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Kolejną część badania postaw mieszkańców Gminy Bielice rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywujące do wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczy ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku badanych osób. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki.

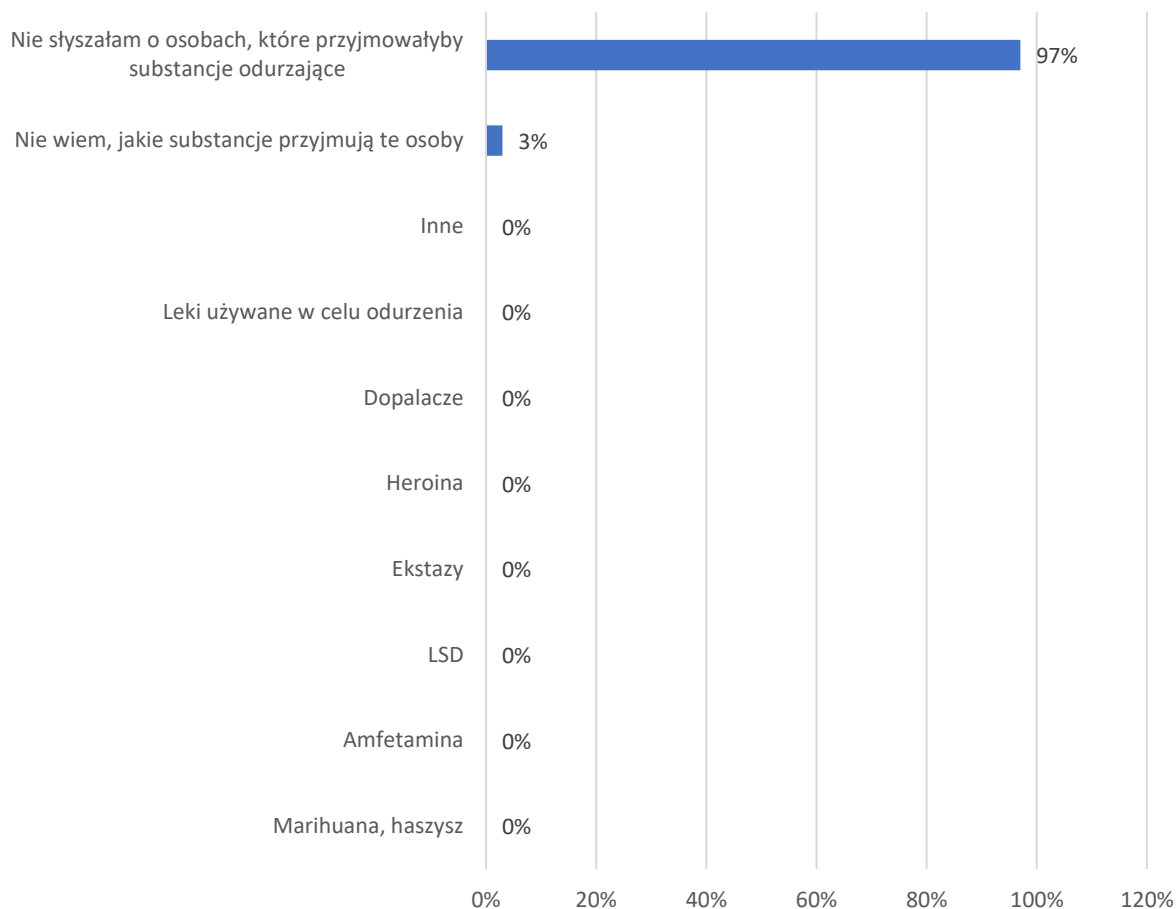
3% z badanych deklaruje, że zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne takie jak narkotyki lub dopalacze. 97% wskazało, że nie ma w swoim otoczeniu takich osób.

100% respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

Jakie substancje odurzające są najczęściej
przyjmowane przez osoby, które znasz?
(pytanie wielokrotnego wyboru)

Uzależnienie od hazardu należy do uzależnień behawioralnych i jest definiowane, jako powtarzające się działanie, które nie może być kontrolowane i jest ze szkodą dla osoby uzależnionej, jej wartości, zobowiązań społecznych, zawodowych, ekonomicznych i rodzinnych, oraz związanych z naruszaniem norm społecznych i prawa. Jest określane jako patologiczny hazard, nałogowe granie, hazard przymusowy. Bywa nazywane ukrytym nałogiem, bowiem w przeciwieństwie do innych uzależnień nie wywołuje widocznych dla otoczenia symptomów i można go dość łatwo ukryć. O diagnozie tego zaburzenia nie decyduje rodzaj uprawianej gry, lecz sposób grania, który z czasem staje się sensem życia dla osoby uzależnionej i główną motywacją życiową. Aktywność związana z graniem jest dominującą aktywnością, która często prowadzi do utraty pracy, rodziny, dóbr materialnych i marginalizacji społecznej. Bez względu na ponoszone koszty nałogowy hazardzista wraca do gry.

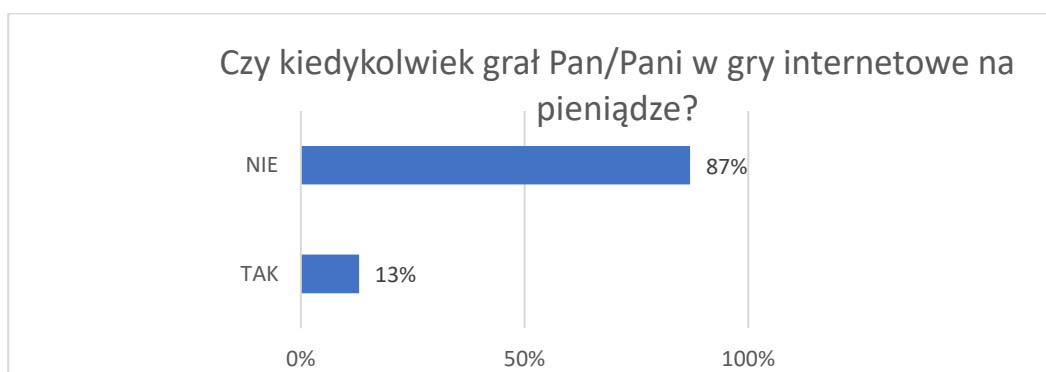
W Polsce problem patologicznego uzależnienia narasta i choć staje się coraz bardziej powszechny, to świadomość społeczna konieczności leczenia tej choroby, jak i samych form pomocowych pozostaje ciągle marginalna. Ocenia się, że ponad 380 tys. osób może być uzależnionych od gier hazardowych, a około 200 tys. jest narażonych na ryzyko uzależnienia. Uważa się, że ponad 6 mln osób cierpi i doświadcza negatywnych skutków uzależnienia swoich dzieci, rodziców, partnerów. Niebezpiecznym jest to, że inicjacja hazardowa dotyka osoby w coraz młodszym wieku. We współczesnym świecie, zagrożenie ryzykiem nałogu hazardowego jest związane z preferowanym sposobem spędzania relaksacyjnego czasu i łatwym dostępem do nowych typów hazardu np. internetowego czy publiczne miejsca pełne elektronicznych gier.⁴

O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to zwykle korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów

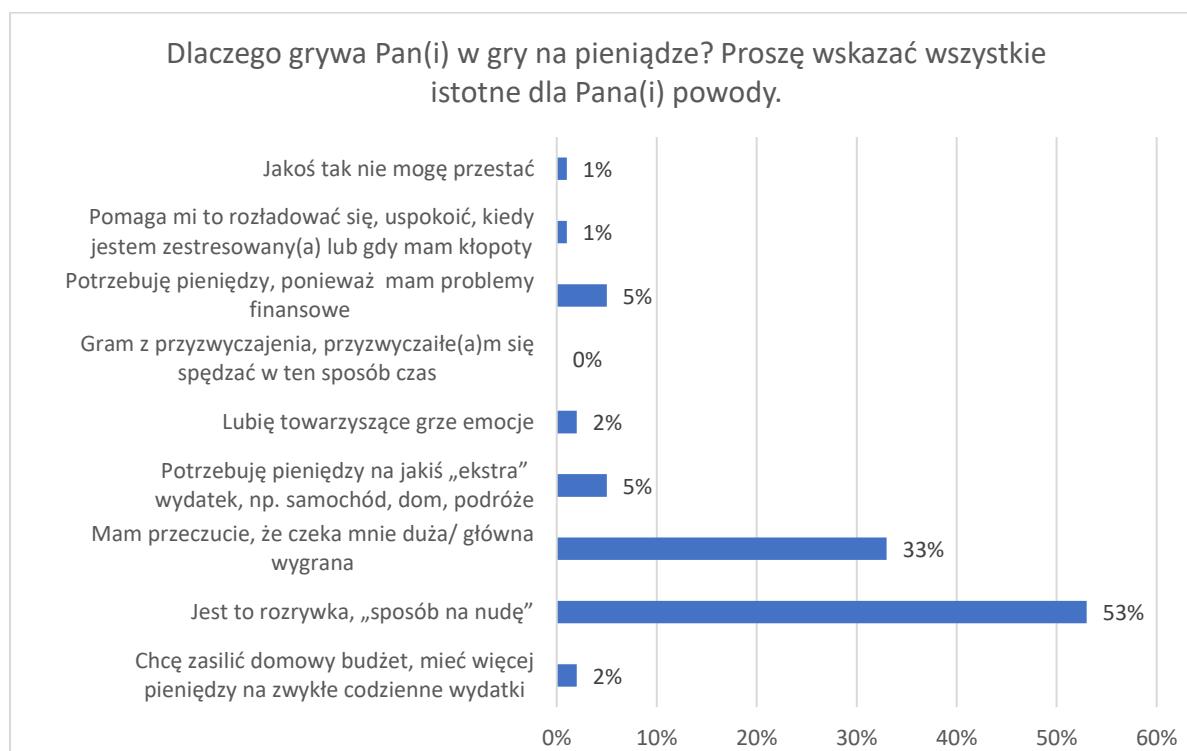
⁴ www.salusprodomo.pl

bukmacherskich. Zapytaliśmy mieszkańców Gminy Bielice o ich doświadczenia z tego typu formami rozrywki.

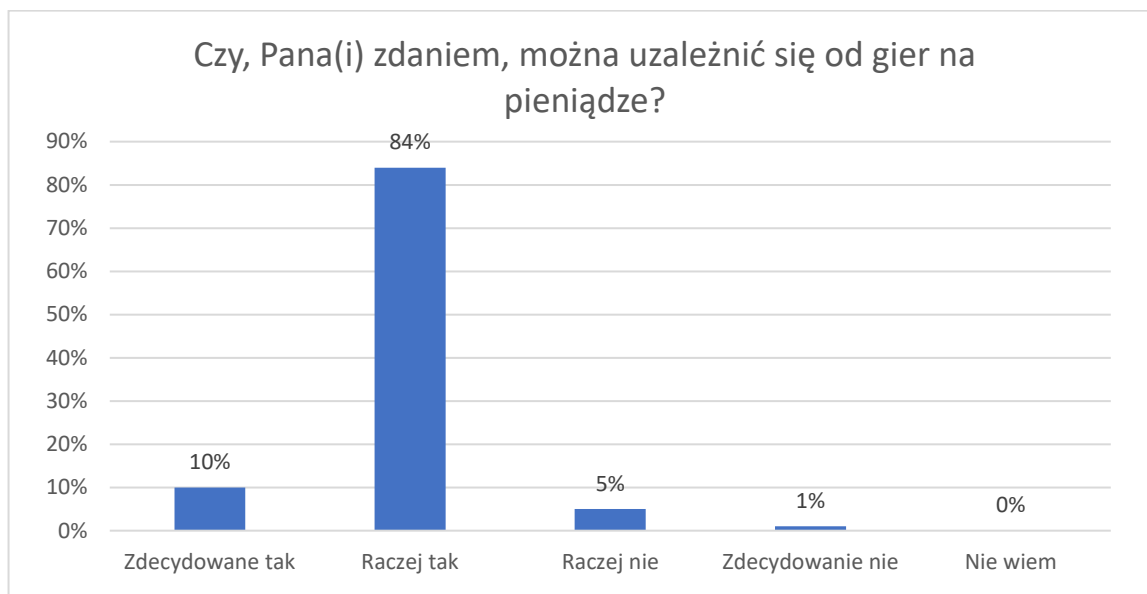
Respondenci zostali zapytani o ich osobiste doświadczenia związane z graniem w gry hazardowe. Jak wynika z przeprowadzonych badań, **13% dorosłych mieszkańców Gminy Bielice, deklaruje, że grało w gry internetowe, gdzie można wygrać pieniądze.**

Problem internetowych gier na pieniądze nie dotyczy większości mieszkańców Gminy Bielice. 13% badanych, którzy zadeklarowali, że mieli do czynienia z taką formą hazardu jako powody grania wskazali, że gra jest dla nich rozrywką i sposobem na nudę oraz grają, ponieważ mają przekonanie wielkiej wygranej.

94% ankietowanych mieszkańców Gminy Bielice jest zdania, że od grania w gry hazardowe na pieniądze można się uzależnić, 6% deklaruje przeciwnie.

POTRZEBA REALIZACJI DZIAŁAŃ PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW GMINY BIELICE

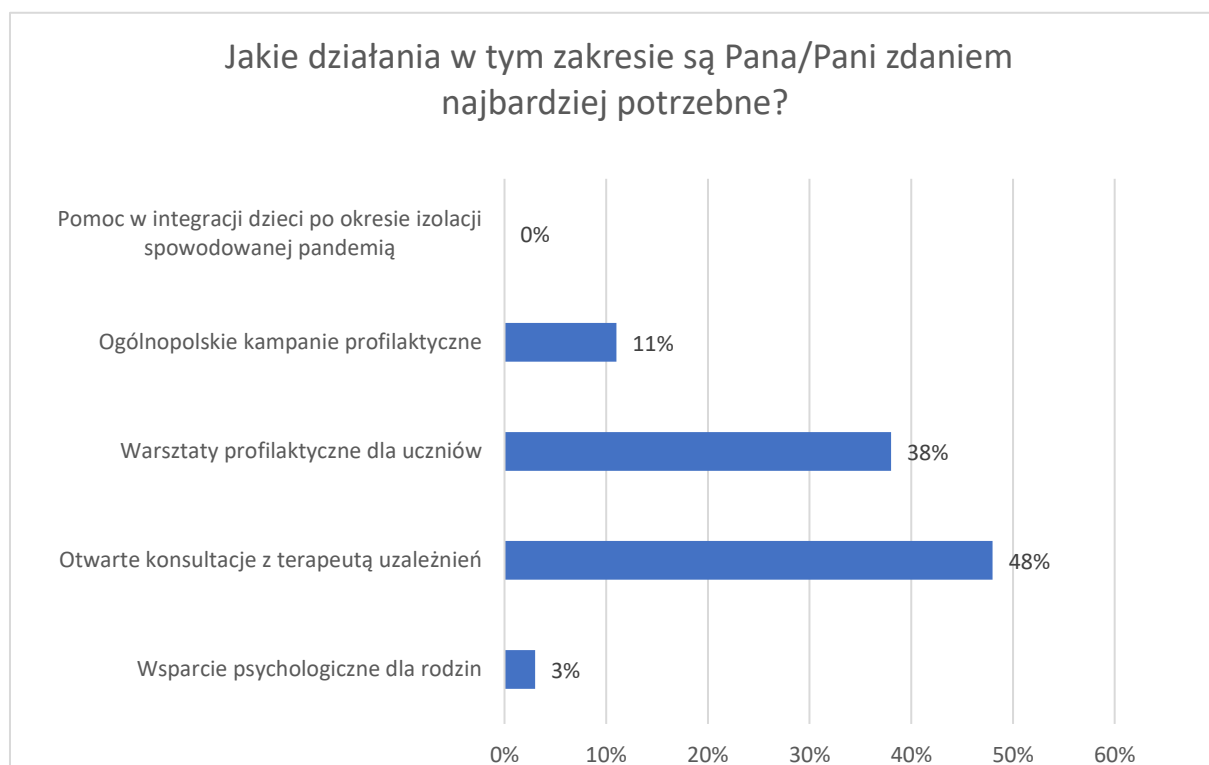
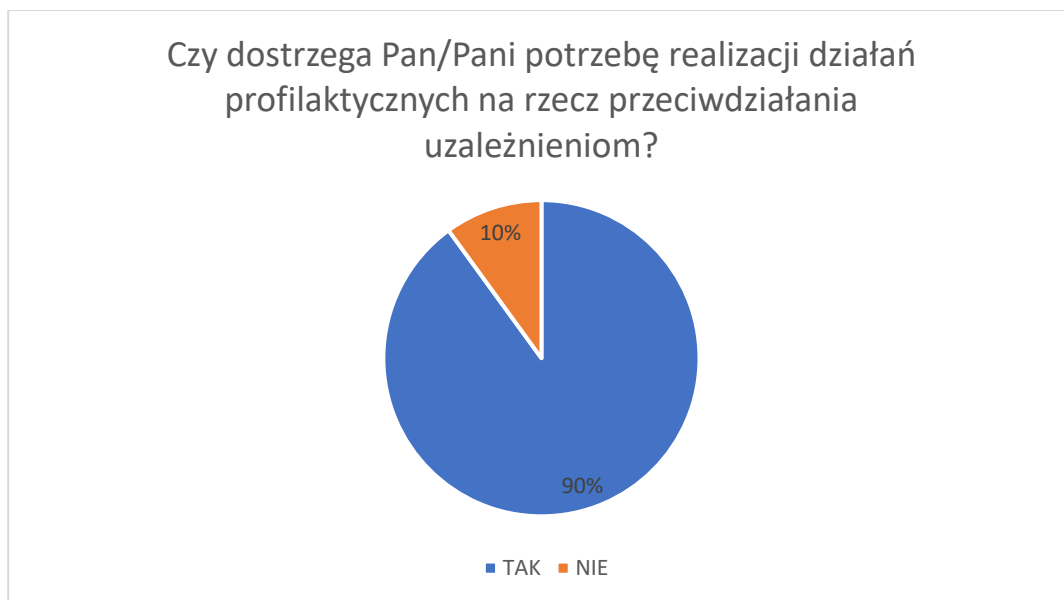
Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należą do zadań własnych Gminy. Ponadto zgodnie z art. 10 ust. 1 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, również przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych Gminy. Podstawą tych działań jest zaś Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym⁵.

Mieszkańcy Gminy Bielice zostali zapytani o to czy widzą potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz o to, jakie działania w tym obszarze są w ich opinii najbardziej potrzebne.

Jak wynika z przeprowadzonych badań **70% mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień**. Świadczyć to może o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane, takim jak: groźne choroby i infekcje, wypadki drogowe, zatrucia i przedawkowania, uzależnienia, niepełnosprawność, marginalizacja, konflikty z prawem, problemy młodych ludzi w uzyskaniu zatrudnienia, akty agresji, problemy w relacjach z innymi, problemy w nauce i inne destrukcyjne lub szkodliwe czyny popełniane pod wpływem substancji psychoaktywnych oraz w związku z nimi.

⁵ Na podstawie przepisów Ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021 poz. 2469)

Respondenci, którzy dostrzegają potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień zostali poproszeni o wskazanie, które z owych działań są w ich opinii najbardziej potrzebne. Badani wskazali na potrzebę **organizacji otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (48%) oraz warsztatów profilaktycznych dla uczniów (38%)**.

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

METODOLOGIA

Badanie przeprowadzono metodą CAWI (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Użycie tej metody pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, że na wszystkie pytania zostanie udzielona odpowiedź.

CEL BADANIA

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych:

- alkoholu,
- narkotyków,
- dopalaczy,
- zagadnienia związane z uzależnieniami behawioralnymi.

CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ

W badaniu wzięli uczniowie klas 4-6 oraz 7-8 ze Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Bielicach.

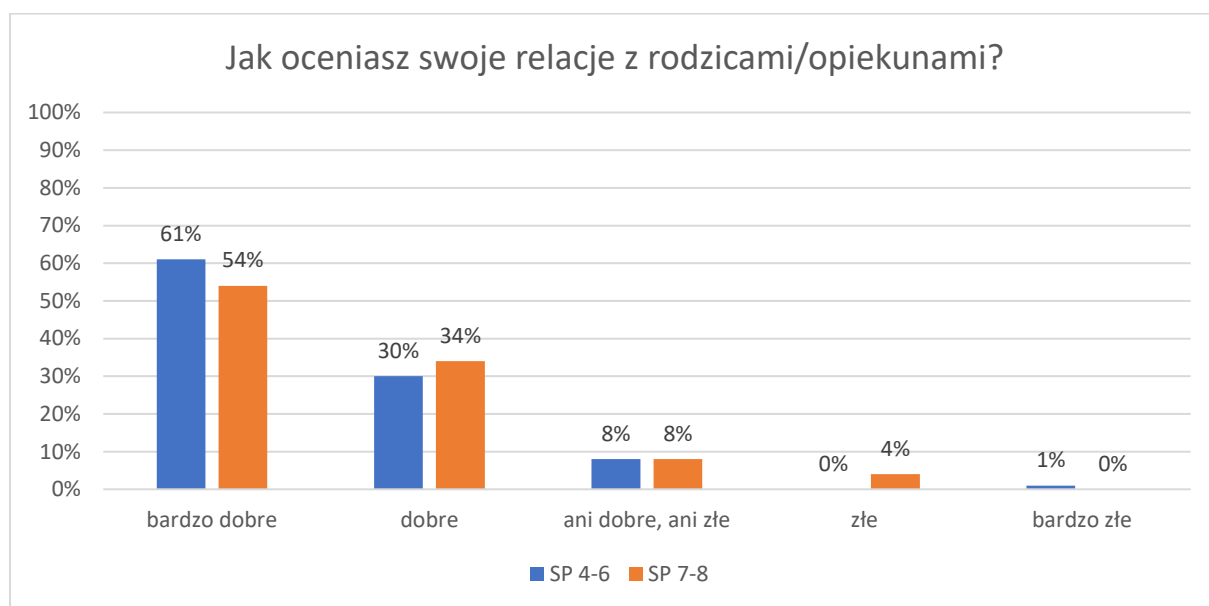
<i>Liczebność grup badanych</i>	
Szkoły Podstawowe - uczniowie klas 4-6 (SP 4-6)	57
Szkoły Podstawowe - uczniowie klas 7-8 (SP 7-8)	50
ŁĄCZNIE	107

WYNIKI

RELACJE Z RODZICAMI, NAUCZYCIELAMI ORAZ RÓWIEŚNIKAMI

Rozwijanie pozytywnych relacji międzyludzkich w okresie dorastania jest jednym z kluczowych elementów sprzyjających skuteczności programów profilaktycznych. Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowią mogą dla nich oparcie i źródło wiedzy.

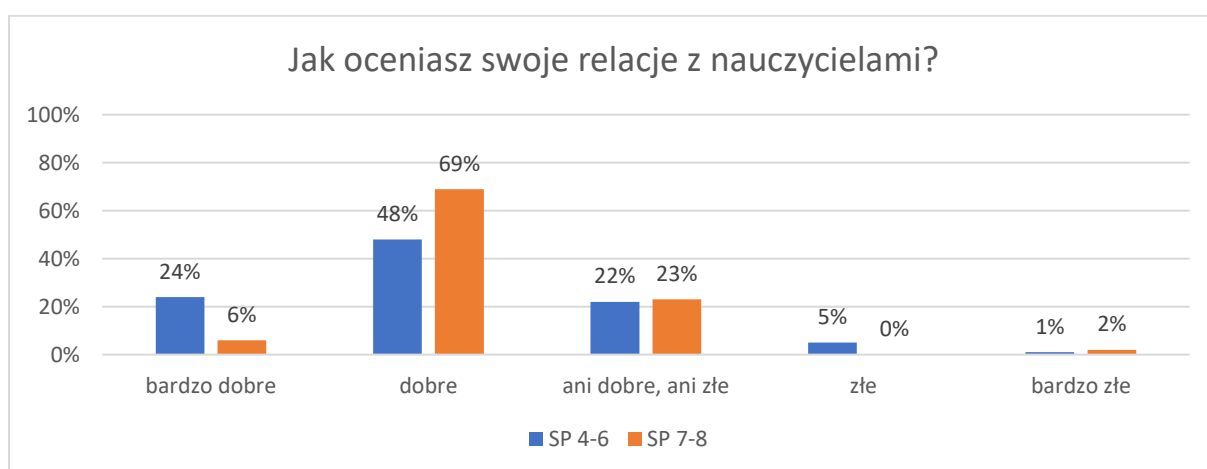
Uczniowie Gminy Bielice deklarują bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami: SP 4-6: łącznie 91%; SP 7-8: łącznie 88%. Pozytywne relacje rodzinne i umiejętne postępowanie wychowawcze rodziców jest jednym z silniejszych czynników chroniących dorastające dzieci przed angażowaniem się w zachowania ryzykowne / problemowe.

Klimat szkoły jest jednym z tych elementów środowiska społecznego, które w istotny sposób mogą modyfikować procesy socjalizacyjne i rozwojowe. Wiele badań wskazuje na to, że pozytywny klimat szkoły należy do istotnych czynników wspierających karierę szkolną dzieci i młodzieży, a także należy do czynników chroniących przed zachowaniami ryzykownymi. Dobry klimat w szkole sprzyja przystosowaniu uczniów do wymagań

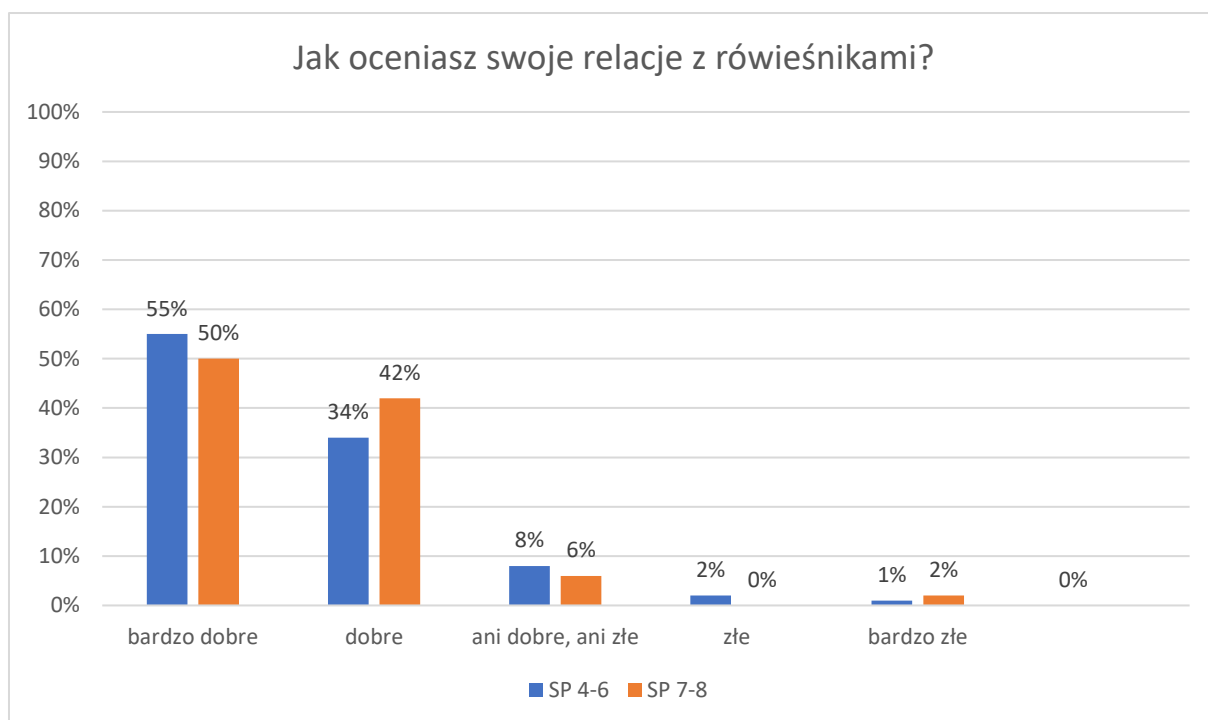
i obowiązków szkolnych; wiąże się z lepszymi wynikami w nauce, wyższą motywacją do uczenia się, większym zaangażowaniem uczniów w pracę na lekcjach, wyższymi wskaźnikami frekwencji oraz mniejszymi wskaźnikami „wypadania” uczniów z systemu szkolnego. Badacze przedmiotu wskazują także na związki dobrego klimatu szkoły z korzystnymi postawami uczniów wobec szkoły, wobec działalności prospołecznej w szkole, a także z zadowoleniem z siebie i poczuciem własnej wartości. Dodatkowo, wyniki badań mówią o tym, że postrzeganie przez uczniów swoich związków ze szkołą i z nauczycielami jako przeważnie pozytywnych jest związane z mniejszym rozpowszechnieniem zachowań ryzykownych młodzieży, w tym: używania substancji psychoaktywnych, stosowania przemocy, ryzykownych zachowań seksualnych oraz zaburzeń emocjonalnych i zachowania⁶.

Ważnym elementem relacji uczniów ze szkołą jest jakość kontaktów z nauczycielami. Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie z Gminy Bielice mają w większości **bardzo dobre i dobre relacje z nauczycielami: SP 4-6: łącznie 72%; SP 7-8: łącznie 75%.**

Kolejnym istotnym elementem są relacje z rówieśnikami – uczniowie Gminy Bielice relacje z rówieśnikami oceniają w większości bardzo dobrze lub dobrze - SP 4-6: łącznie 89%; SP 7-8: łącznie 92%.

⁶ K. Ostaszewski, *Zachowania ryzykowne młodzieży w perspektywie mechanizmów resilience*, Warszawa 2014.

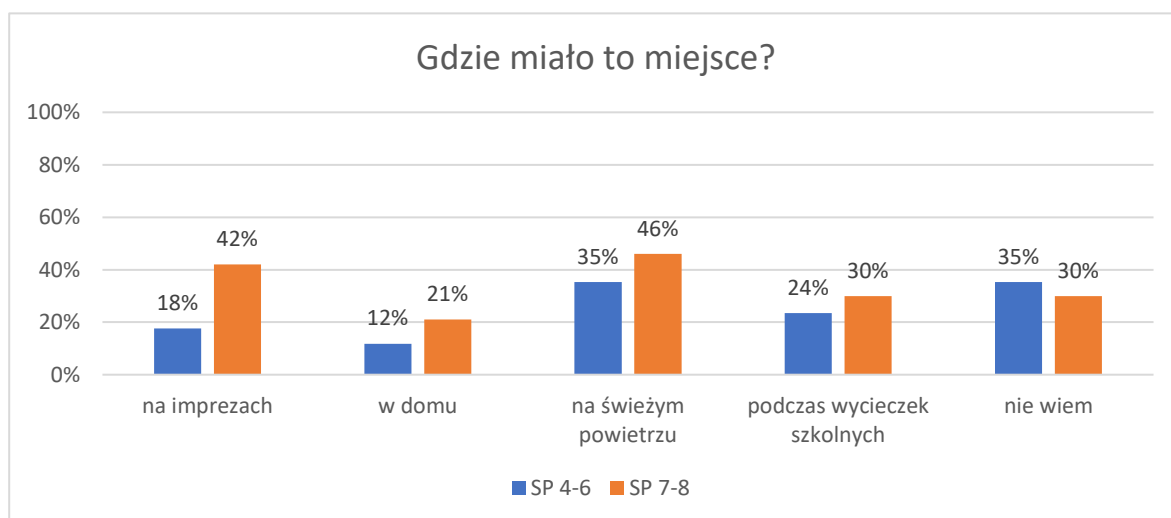
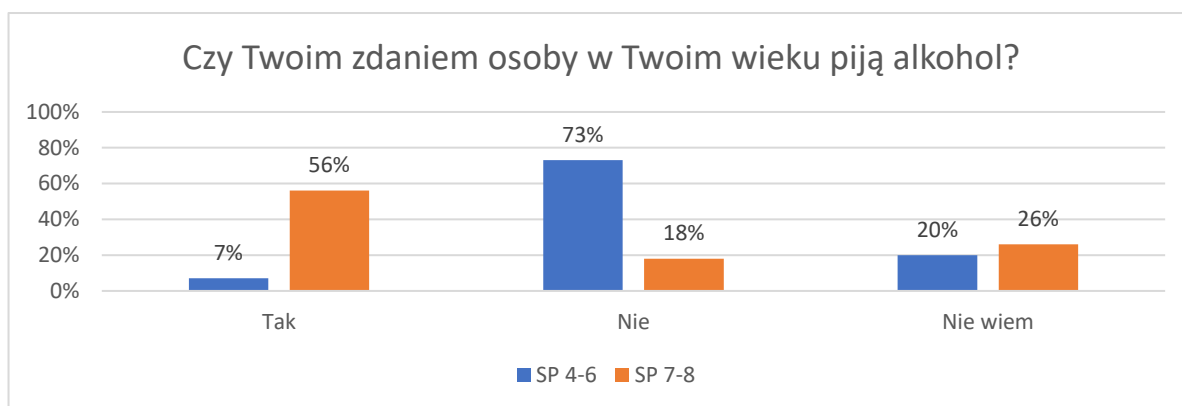
Powyższe wyniki wskazują na korzystną atmosferę wychowawczą oraz przyjazne środowisko szkolne Gminy Bielice, co stanowi niezwykle istotny czynnik chroniący przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży.

Ekspansja i globalizacja mediów i rynków w dużym stopniu kształtuje poglądy i wartości młodzieży, jej wybory i zachowania. Młodzi ludzie w obecnej rzeczywistości mają więcej swobody, większe możliwości i częściej dysponują własnymi środkami pieniężnymi. Jednocześnie, grupa ta jest coraz bardziej narażona na oddziaływanie presji zewnętrznej, technik sprzedaży i marketingu, których agresywność w odniesieniu do towarów konsumpcyjnych i potencjalnie szkodliwych substancji, takich jak alkohol i inne substancje psychoaktywne, stale rośnie.

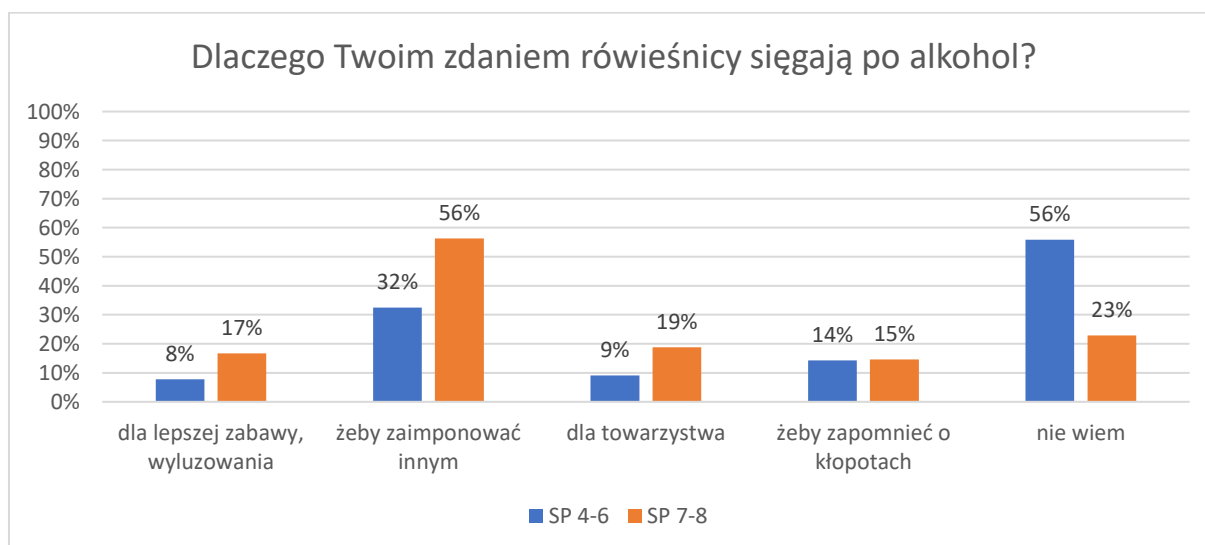
Jak wynika z badań ESPAD (Europejski Program Badań Ankietowych w Szkołach na temat Używania Alkoholu i Narkotyków) z 2019 roku napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 80,0% uczniów z młodszej grupy i 92,8% uczniów z starszej grupy. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 46,7% piętnasto-szesnastolatków i 76,1% siedemnasto-osiemnastolatków. Najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród całej młodzieży jest piwo, a najmniej – wino. Wysoki odsetek badanych przyznaje się do przekraczania progu nietrzeźwości. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem, chociaż raz upiło się 11,3% uczniów z młodszej kohorty i 18,8% ze starszej grupy wiekowej. W czasie całego życia ani razu nie upiło się tylko 66,7% uczniów młodszych i 43,4% uczniów starszych. W ciągu miesiąca poprzedzającego badanie: 74% (72% w 2016) uczniów przynajmniej raz piło piwo, 62% (63% w 2018) – wódkę i inne mocne alkohole, a 43% (41% w 2016) – wino⁷.

W pierwszej kolejności uczniowie zostali poproszeni o subiektywną ocenę, czy ich rówieśnicy spożywają alkohol. **7% uczniów klas 4-6 oraz 56% uczniów klas 7-8 przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol.** Następnie badanych zapytano o to, w jakich miejscach ich koledzy/koleżanki spożywają alkohol. Uczniowie wskazywali najczęściej na imprezy (SP 4-6: 18% SP 7-8: 42%) oraz podczas spędzania czasu na świeżym powietrzu (SP 4-6: 35% SP 7-8: 46%).

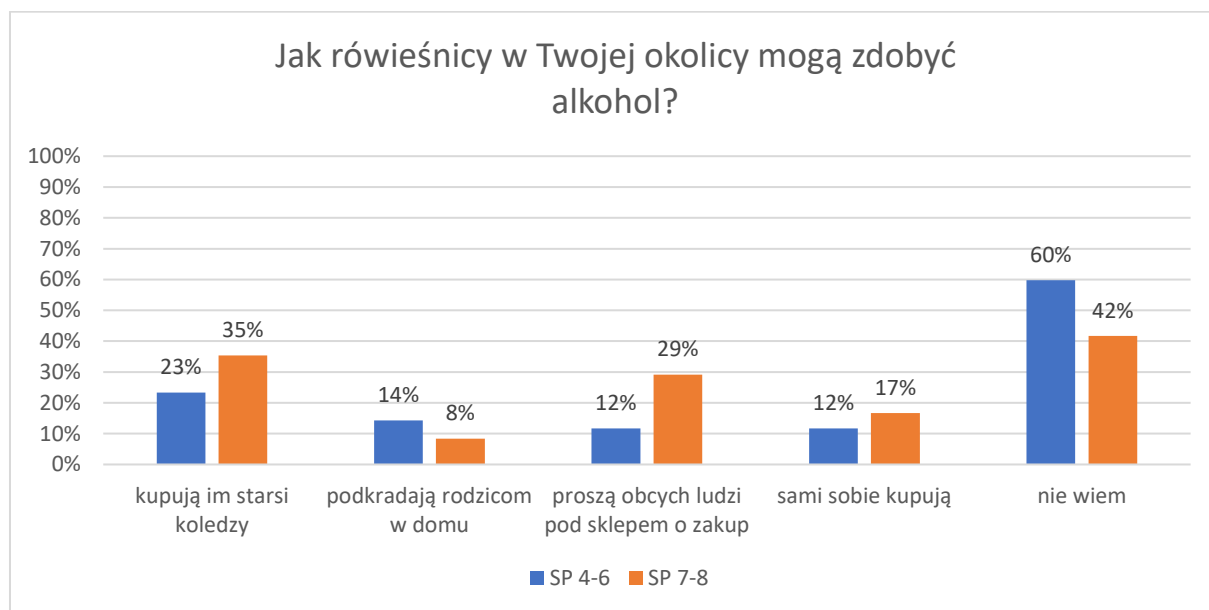
⁷ J. Sierosławski, *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych ESPAD przeprowadzonych w 2019 roku*, Warszawa 2020.

Jeżeli chodzi o przyczyny z jakich młodzi ludzie sięgają po alkohol, respondenci wskazywali najczęściej na chęć zaimponowania innym (SP 4-6: 32%, SP 7-8: 56%), dla towarzystwa (SP 4-6: 9%, SP 7-8: 19%) oraz, co niepokojące, aby zapomnieć o kłopotach (SP 4-6: 14%, SP 7-8: 15%).

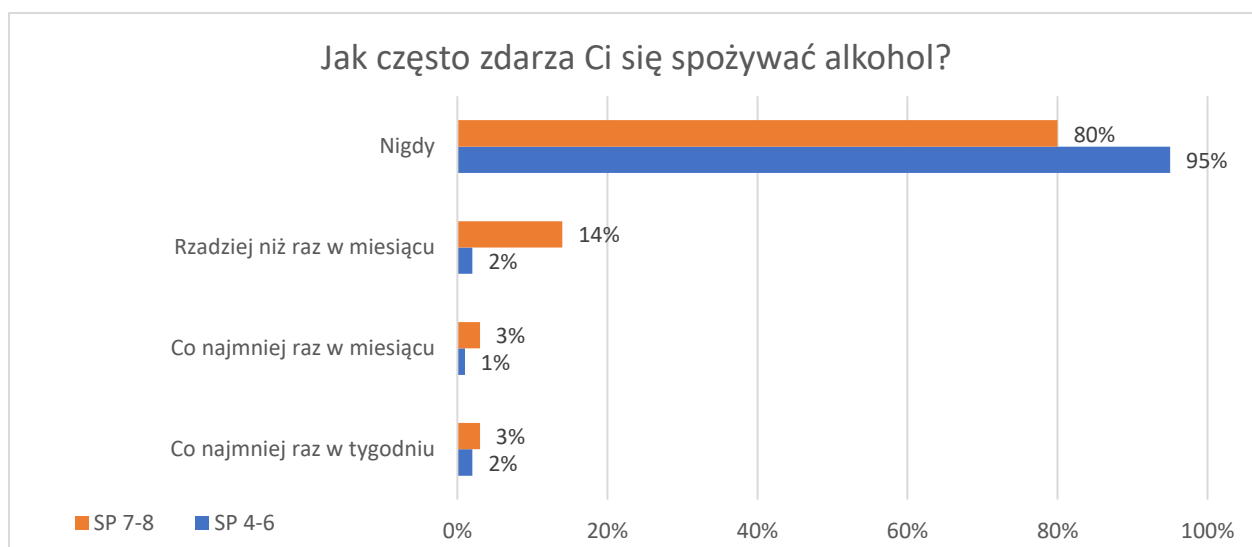

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w Polsce obowiązuje zakaz sprzedaży i podawania alkoholu osobom nieletnim ⁸ . Zapytano zatem uczniów ze szkół podstawowych o źródło pozyskiwania alkoholu przez ich rówieśników, którzy są przecież niepełnoletni. **Badani wskazywali najczęściej, że nie wiedzą w jaki sposób ich koledzy/ koleżanki zdobywają alkohol** (SP 4-6: 60%, SP 7-8: 42%). Jednakże, ci uczniowie, którzy posiadają taką wiedzę przyznawali, że alkohol kupują im starsi koledzy (SP 4-6: 23%, SP 7-8: 35%), podkradają go rodzicom (SP 4-6: 14%, SP 7-8: 8%), proszą obcych ludzi pod sklepem o jego zakup (SP 4-6: 12%, SP 7-8: 29%), czy też nawet kupują go sami (SP 4-6: 12%, SP 7-8: 17%).

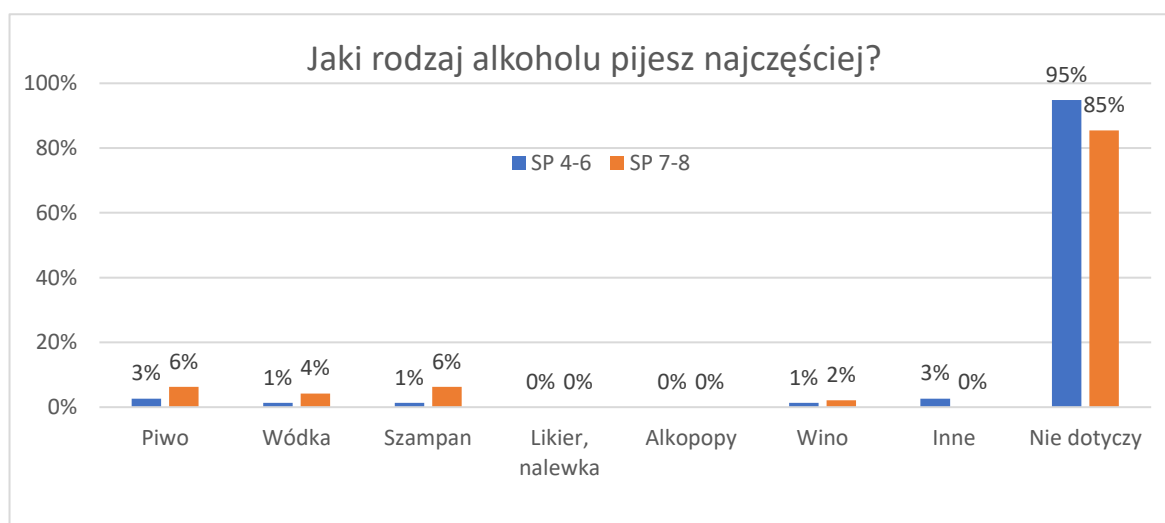

W celu zbadania ilu uczniów ma za sobą inicjację alkoholową – zapytano o to jak często zdarza się im pić alkohol. Jak pokazują deklaracje respondentów, inicjację alkoholową ma za sobą 5% uczniów SP 4-6 oraz 20% uczniów SP 7-8.

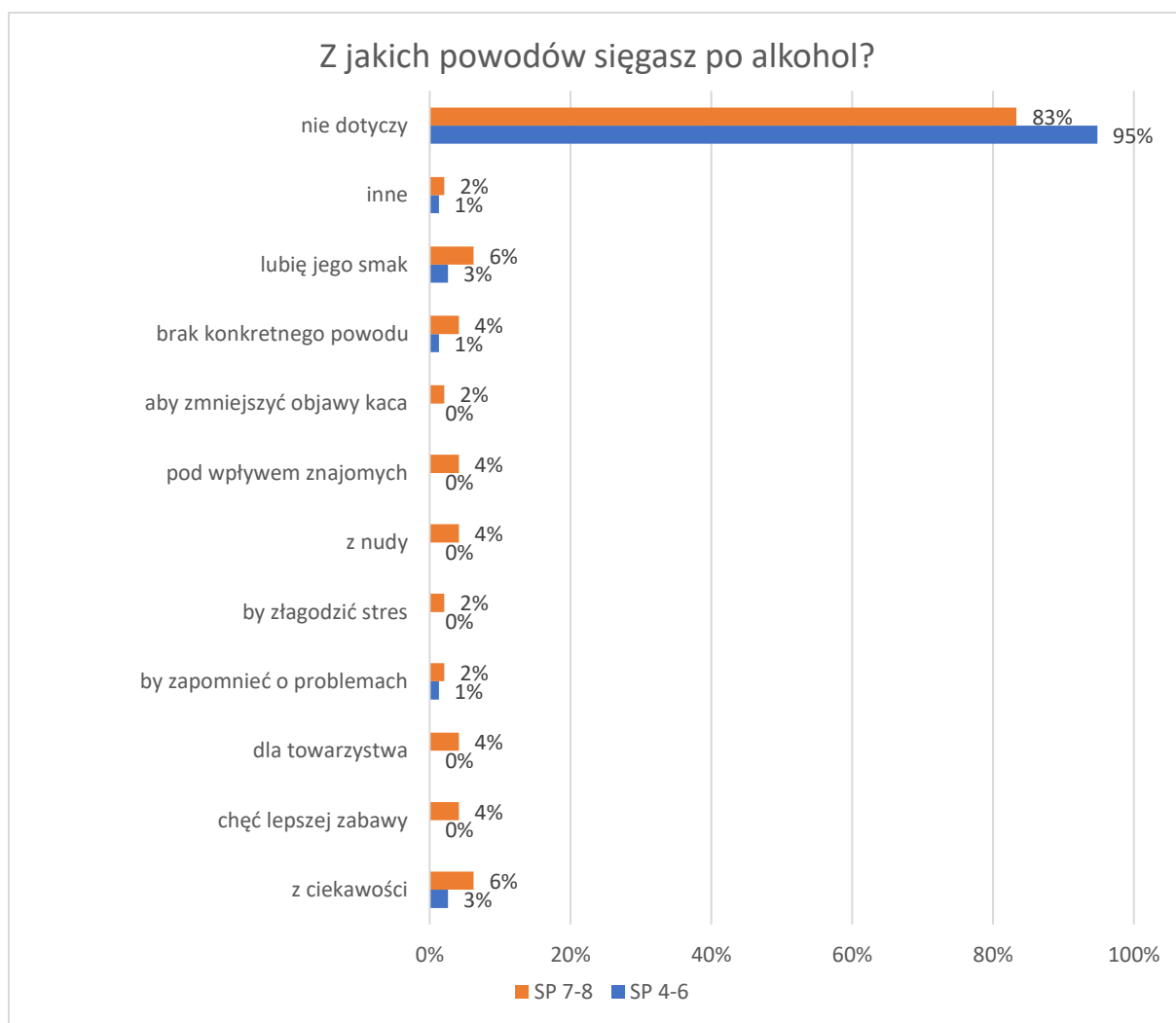
⁸ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Następnie zapytano uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. **Uczniowie szkół podstawowych Gminy Bielice deklarujący spożywanie alkoholu najczęściej sięgają po piwo** (SP 4-6: 3%, SP 7-8: 6%) oraz szampana (SP 4-6: 1%; SP 7-8: 6%). Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższy wykres.

Wśród powodów z jakich sięgają po alkohol uczniowie, wskazywali na różnorodne przyczyny wskazując głównie na: ciekawość, chęć lepszej zabawy, dla towarzystwa czy pod wpływem znajomych.

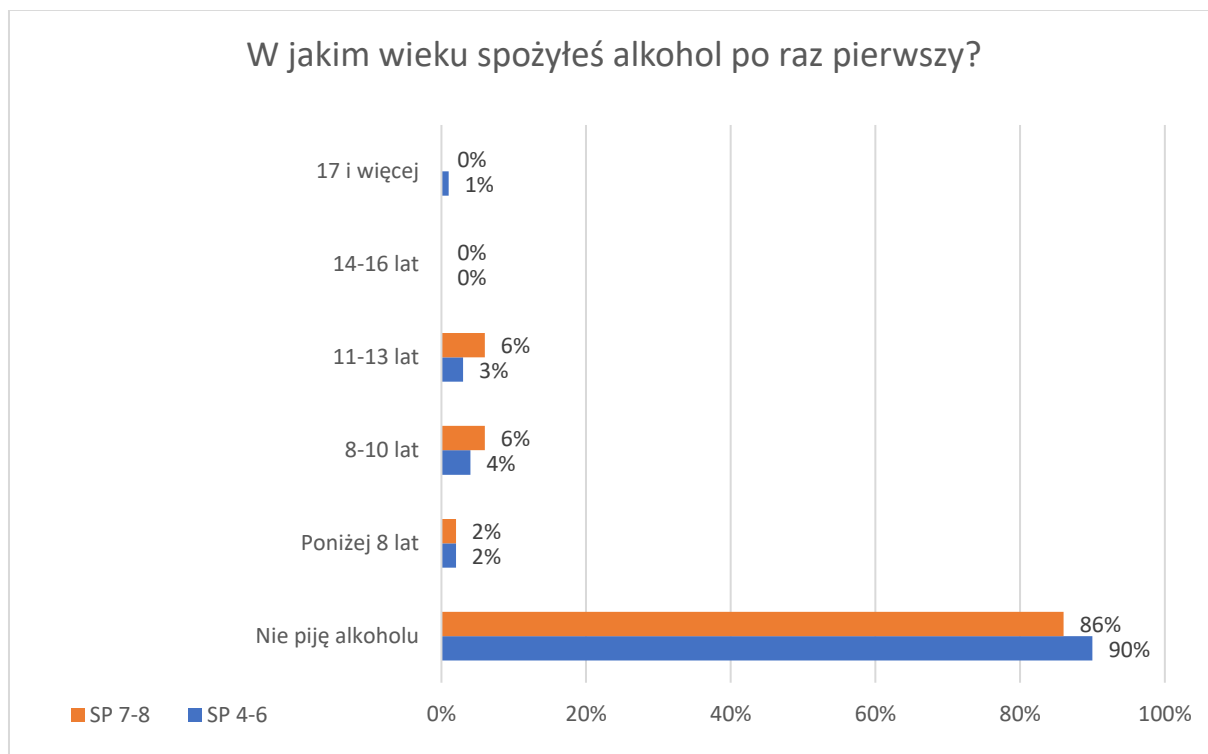

Wczesna inicjacja alkoholowa w gronie rówieśników czy w środowisku rodzinnym, gdzie rodzice dodatkowo dają przyzwolenie na próbowanie/picie alkoholu przez swoje dzieci, zwiększa ryzyko pojawienia się u nich w przyszłości potencjalnych problemów związanych ze spożywaniem alkoholu. Ponadto, takie przyzwalające postawy rodziców oraz wczesna intoksykacja alkoholowa są jednymi z wielu czynników zwiększających ryzyko pojawienia się zachowań problemowych u adolescenta. Dodajmy, że Polska uważana jest za kraj, w którym dominuje duże przyzwolenie dla intoksykacji alkoholowej, a sama konsumpcja alkoholu jest na porządku dziennym⁹.

Zapytaliśmy uczniów deklarujących spożycie alkoholu, w jakim wieku pili go po raz pierwszy. Młodszy uczniowie przeważnie wskazali na wiek 8-10 lat,

⁹ D. Dolata, *Picie kontrolowane – propozycja strategii pomocowych dla młodych dorosłych*, „Kultura-Społeczeństwo- Edukacja Nr 2 (6) 2014, Poznań 2004.

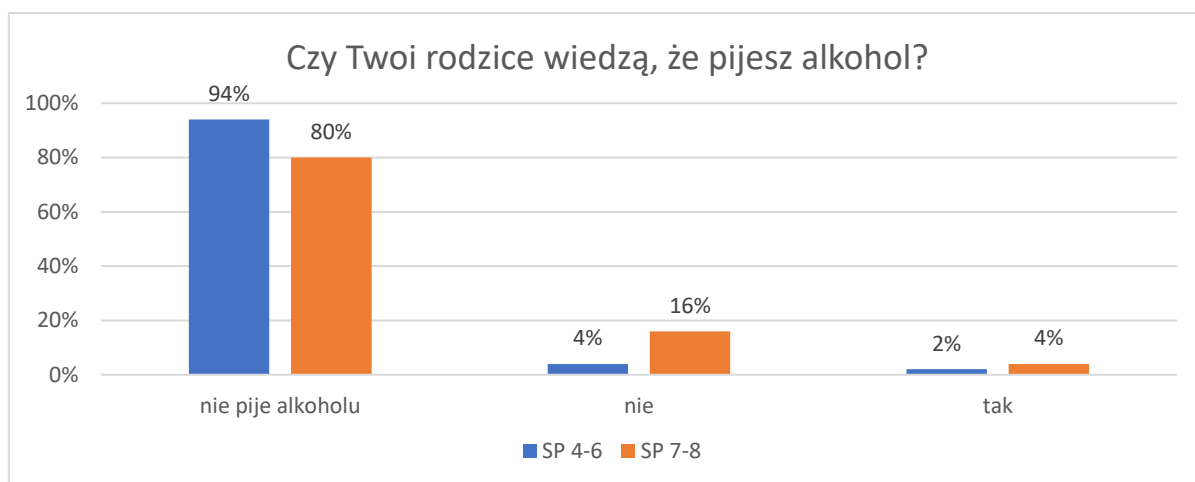
a starsi na przedział 11-13. W tym pytaniu 90% młodszych i 86% starszych uczniów zadeklarowało abstynencję.

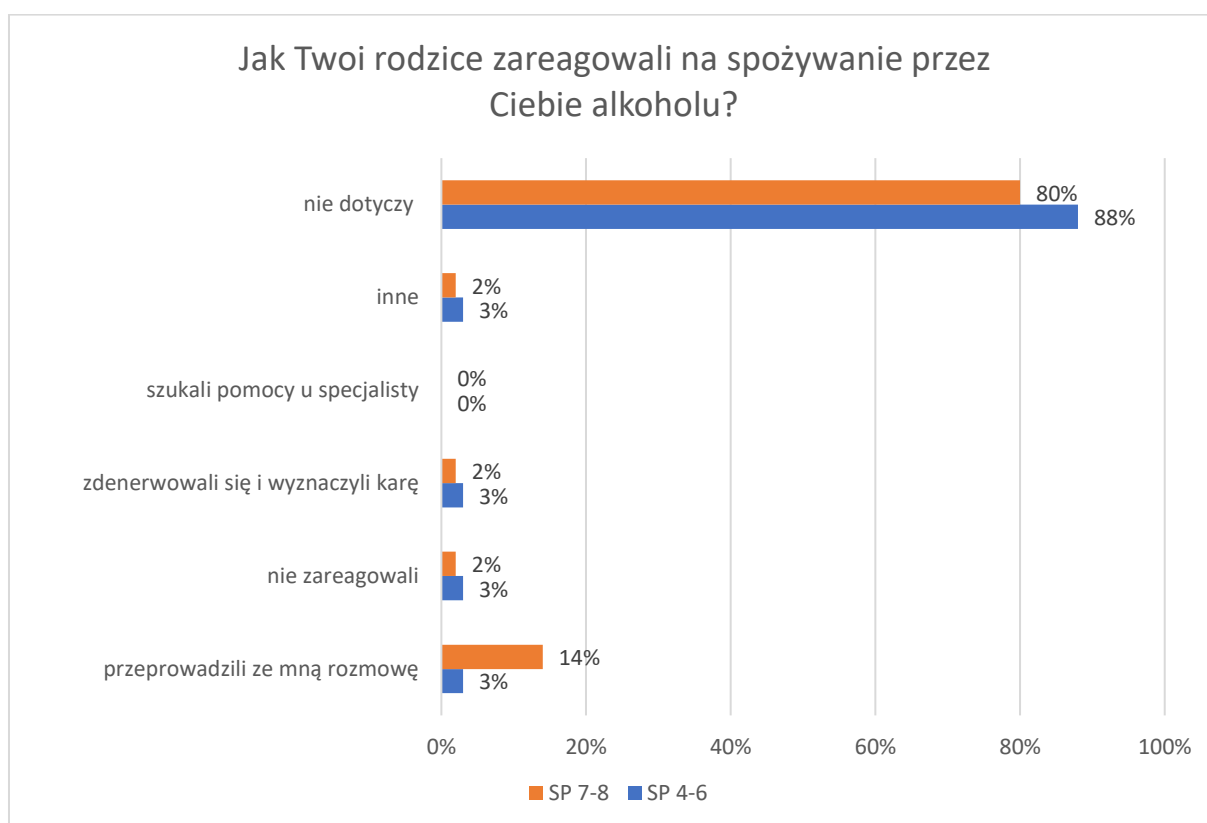
Zapytaliśmy również młodych mieszkańców Gminy Bielice, jakie były konsekwencje picia alkoholu. Respondenci odpowiedzieli, iż po wypiciu alkoholu najczęściej nie mieli przykrych doświadczeń związanych z alkoholem.

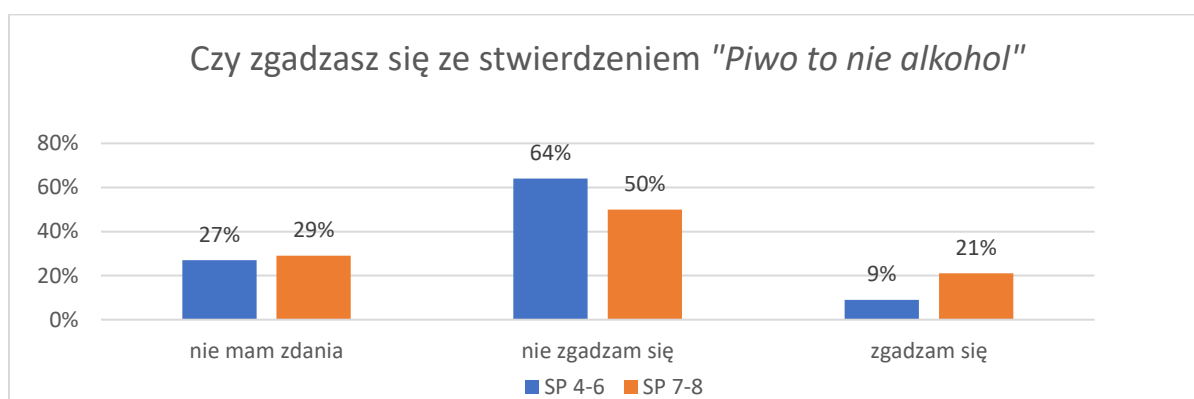
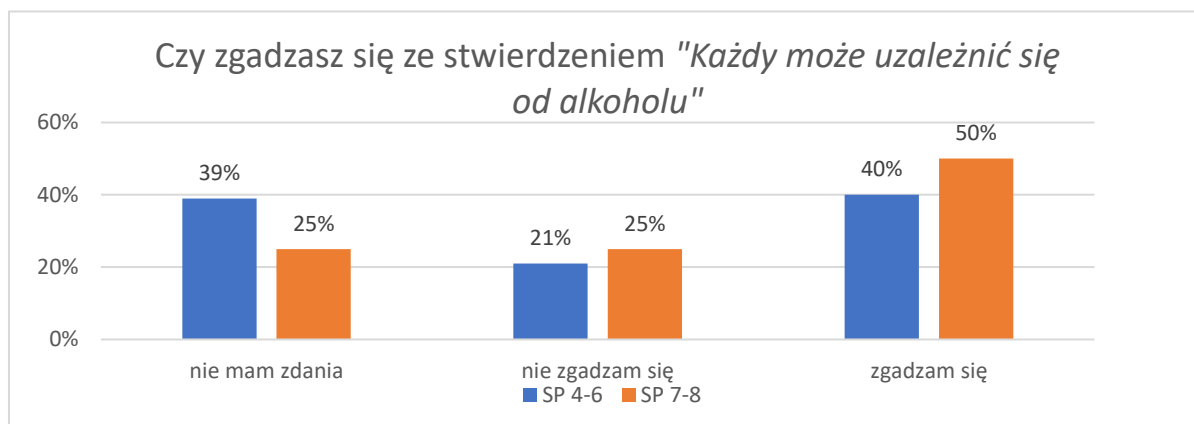
W kolejnym pytaniu uczniowie oceniali czy ich rodzice wiedza o tym, że pili alkohol. 2% uczniów klas SP 4-6 oraz 4% uczniów klas SP 7-8 zadeklarowało, że ich rodzice są świadomi, że pili już alkohol.

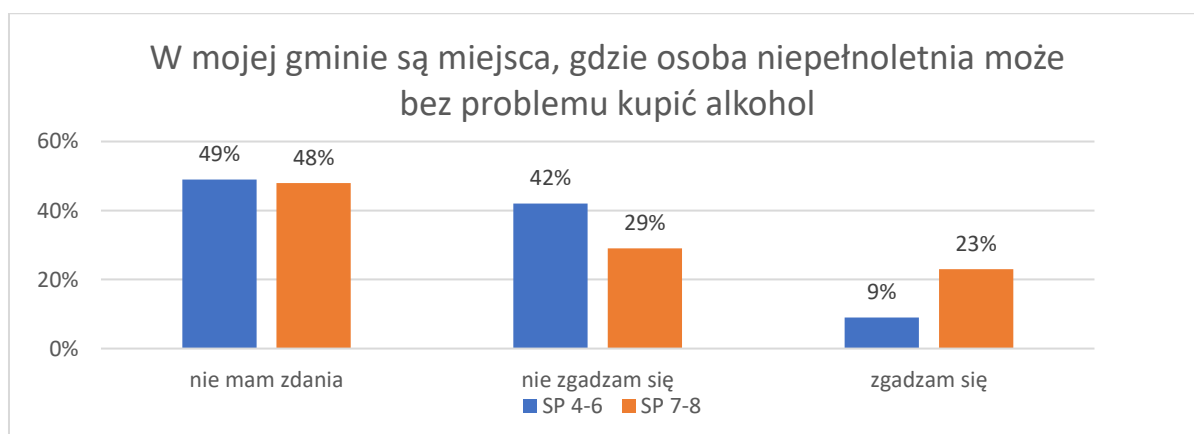
Jak wynika z deklaracji uczniów, reakcją ich rodziców na spożywanie przez nich alkoholu była zazwyczaj rozmowa (SP 4-6: 3%, SP 7-8: 14%) lub też rodzice w ogóle nie zareagowali na informację, że spożywają alkohol (SP 4-6: 3%, SP 7-8: 2%).

Większa część (SP 4-6: 40%; SP 7-8: 50%) ankietowanych uczniów ma świadomość spożywania alkoholu i stwierdza, iż każdy może uzależnić się od alkoholu. Jednakże, nie można bagatelizować faktu, iż część uczniów zgodziła się ze stwierdzeniem, iż piwo nie jest alkoholem (SP 4-6: 9%; SP 7-8: 21%). Co oznacza, że spora część badanych uczniów nie jest świadoma wpływu alkoholu na zdrowie i samopoczucie człowieka.

Wydaje się, że alkohol w Gminie Bielice jest dość łatwo dostępny dla uczniów, ponieważ **9% uczniów SP 4-6 oraz 23% uczniów SP 7-8 – odpowiedziało, iż zna takie miejsca w swojej okolicy, gdzie osoba niepełnoletnia może bez problemu kupić alkohol.**

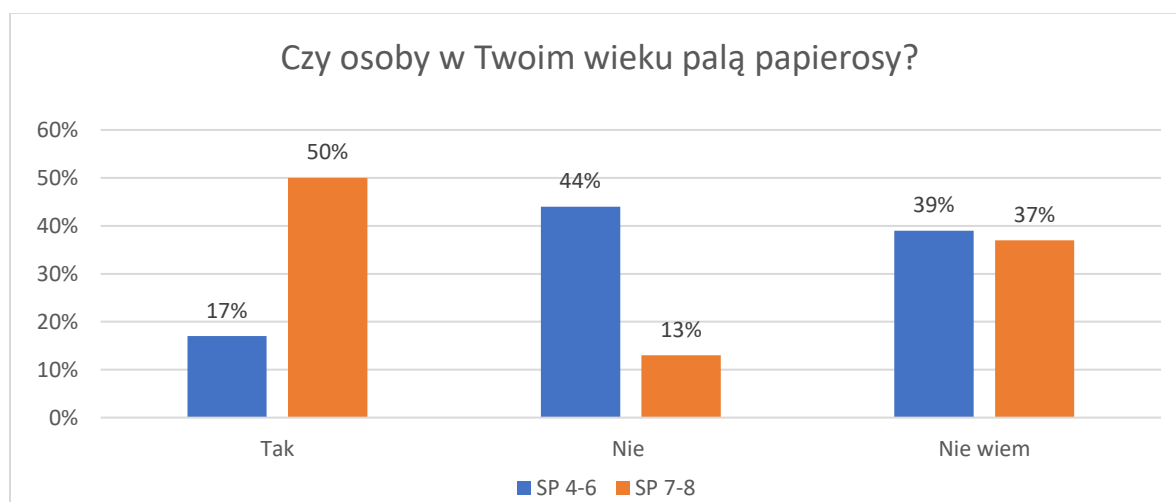

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY

Jak wynika z badania ESPAD palenie tytoniu jest wśród uczniów z polskich szkół zachowaniem mniej powszechnym niż spożywanie alkoholu. Chociaż raz w życiu paliło 49,9% uczniów z młodszej i 65,5% uczniów ze starszej grupy. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 23,0% uczniów z grupy młodziej i 35,5% ze starszej.

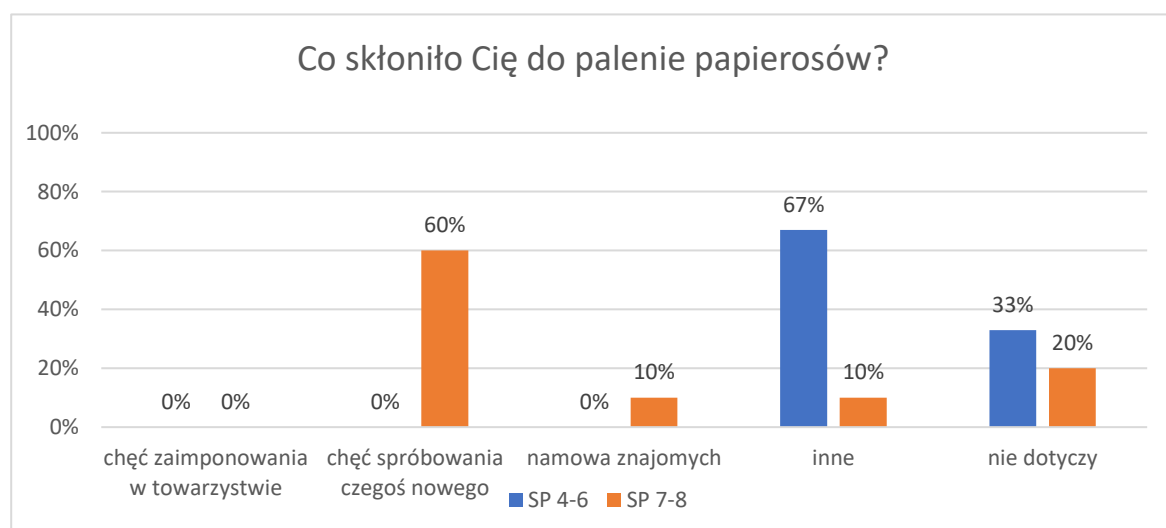
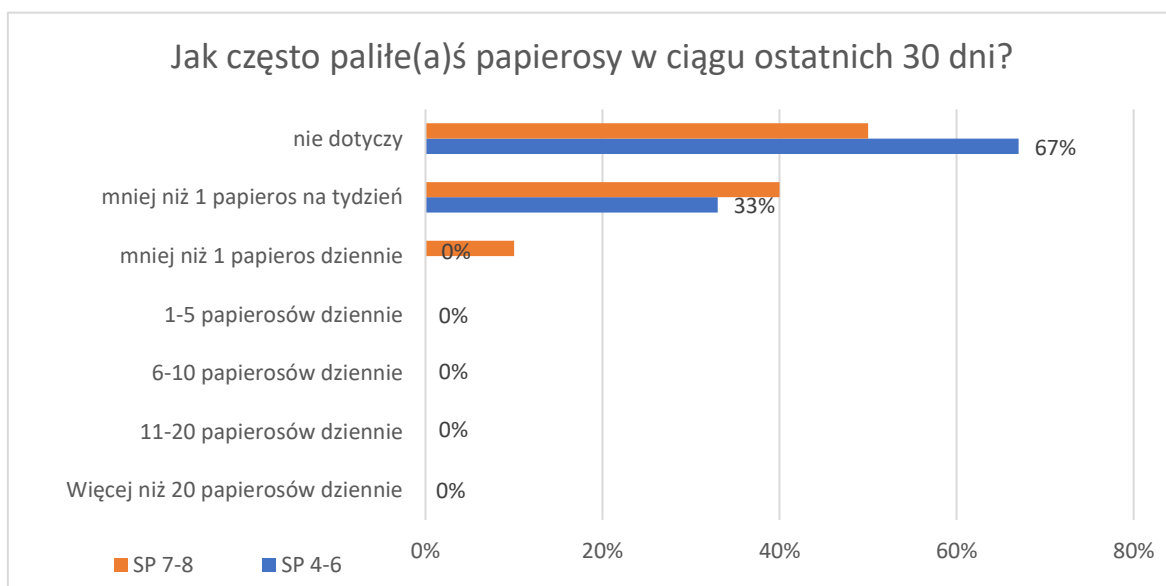
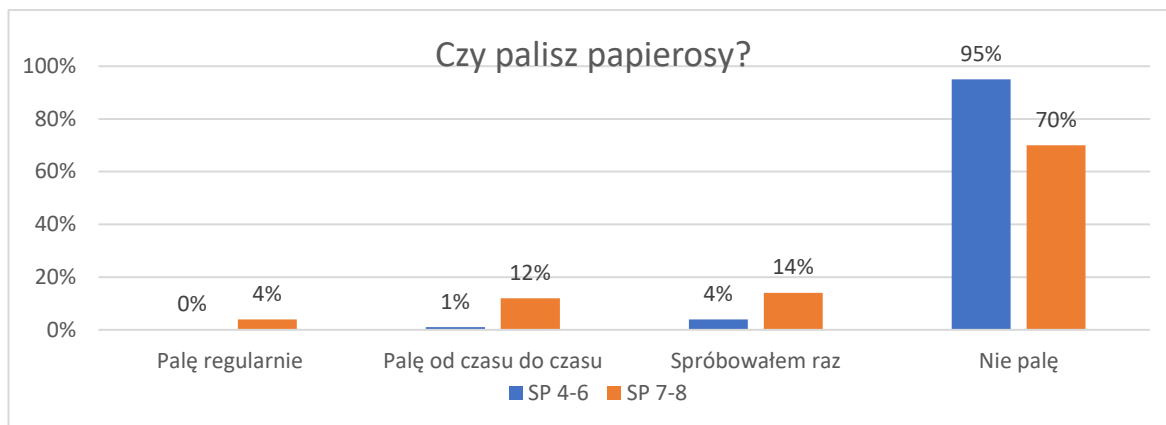
Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano więc uczniów czy ich rówieśnicy palą papierosy oraz czy sami kiedykolwiek próbowali papierosa.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie często nie wiedzą, czy ich rówieśnicy palą papierosy SP 4-6: 39%, SP 7-8: 37%. Jednakże 17% młodszych i 50% starszych uczniów wskazało, że osoby w ich wieku palą papierosy. Pozostałe 44% uczniów klas 4-6 oraz 13% uczniów klas 7-8 odpowiedziało, że ich rówieśnicy nie palą wyrobów tytoniowych.

Następnie zapytano ankietowanych o to, czy sami palą papierosy. **Inicjację nikotynową ma za sobą 5% uczniów klas 4-6 oraz 30% uczniów klas 7-8, z czego 4% uczniów młodszych i 14% starszych deklaruje, że spróbowali palenia tylko raz.**

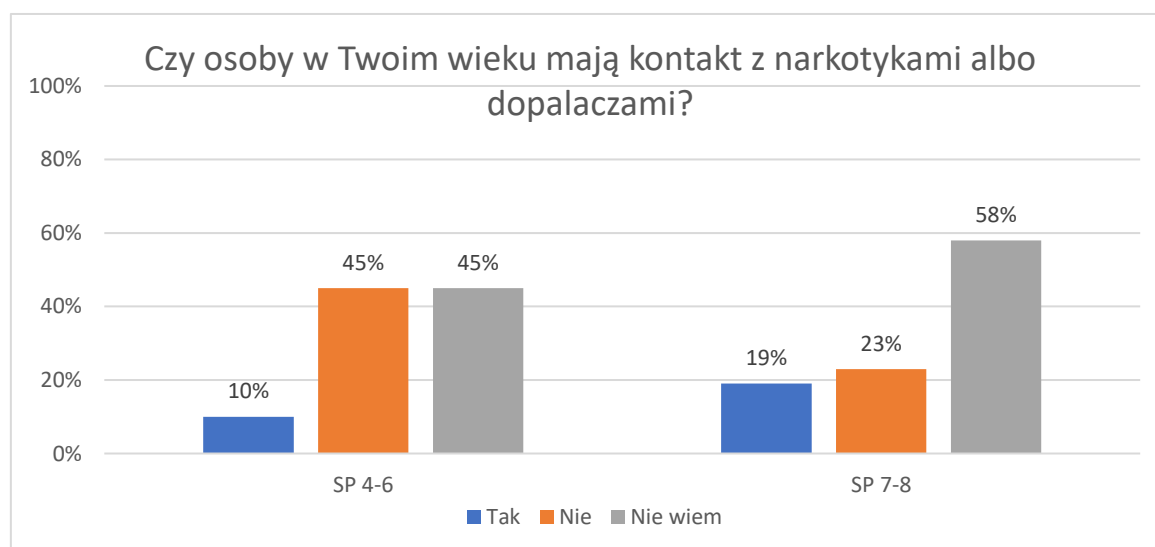
Najczęściej wskazywanymi powodami **palenia papierosów przez uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową była chęć spróbowania czegoś nowego (SP 7-8: 60%) oraz inne nie wymienione powody.**

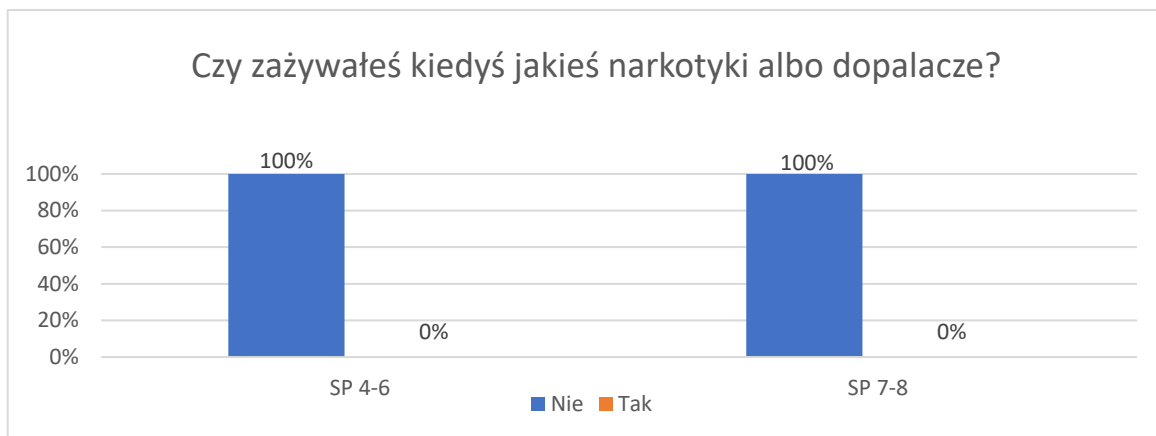

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

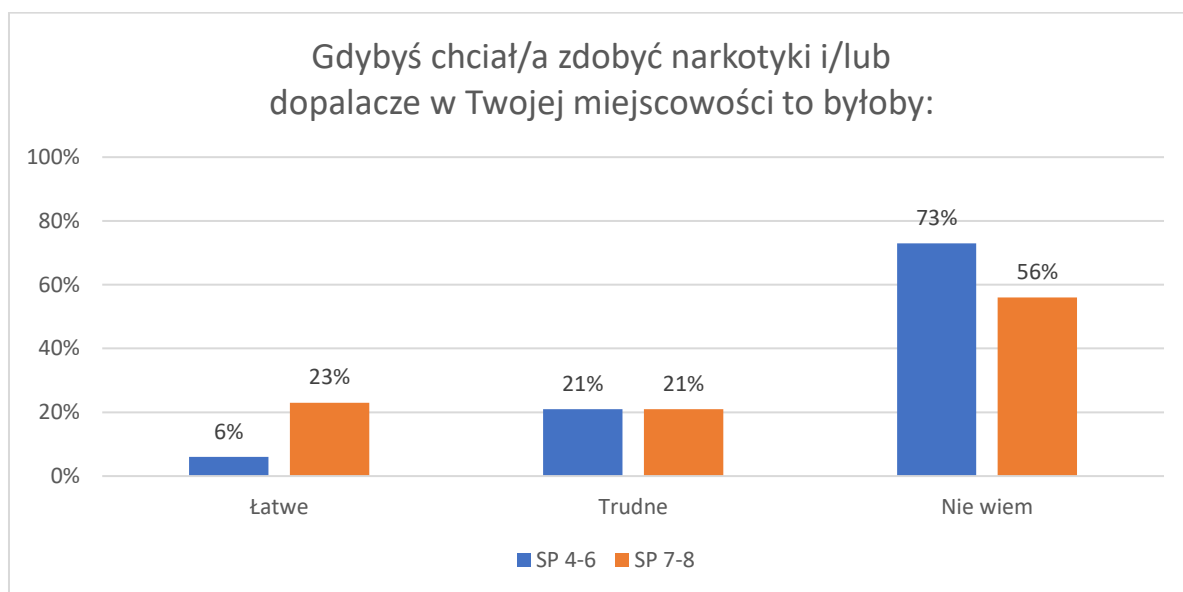
Wyniki badania ESPAD wskazują na znacznie niższy poziom rozpowszechnienia używania wśród polskiej młodzieży substancji nielegalnych (narkotyki, dopalacze), niż legalnych, zwłaszcza alkoholu i tytoniu. Większość badanych nigdy po substancje nielegalne nie sięgała. Wśród tych, którzy mają za sobą takie doświadczenia większość stanowią osoby, które co najwyżej eksperymentowały z marihuaną lub haszyszem. Chociaż raz w ciągu całego życia używało tych substancji 21,4% młodszych uczniów i 37,0% starszych uczniów. Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia używania substancji nielegalnych wśród uczniów gimnazjów jest amfetamina (4,2%), a wśród uczniów szkół wyższego poziomu – ekstazy (5,1%). Aktualne, okazjonalne używania substancji nielegalnych, czego wskaźnikiem jest używanie w czasie ostatnich 12 miesięcy, także stawia marihuanę lub haszysz przetwory konopi na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia. W klasach trzecich gimnazjów używa tych środków ponad 16,7% uczniów, w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych – 29,6%.

Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków: 10% uczniów klas 4-6 oraz 19% uczniów klas 7-8 wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami. **Jednocześnie, nie pojawiły się deklaracje uczniów Gminy Bielice w których przyznałoby, że przyjmowali substancje psychoaktywne takie jak narkotyki i dopalacze.**

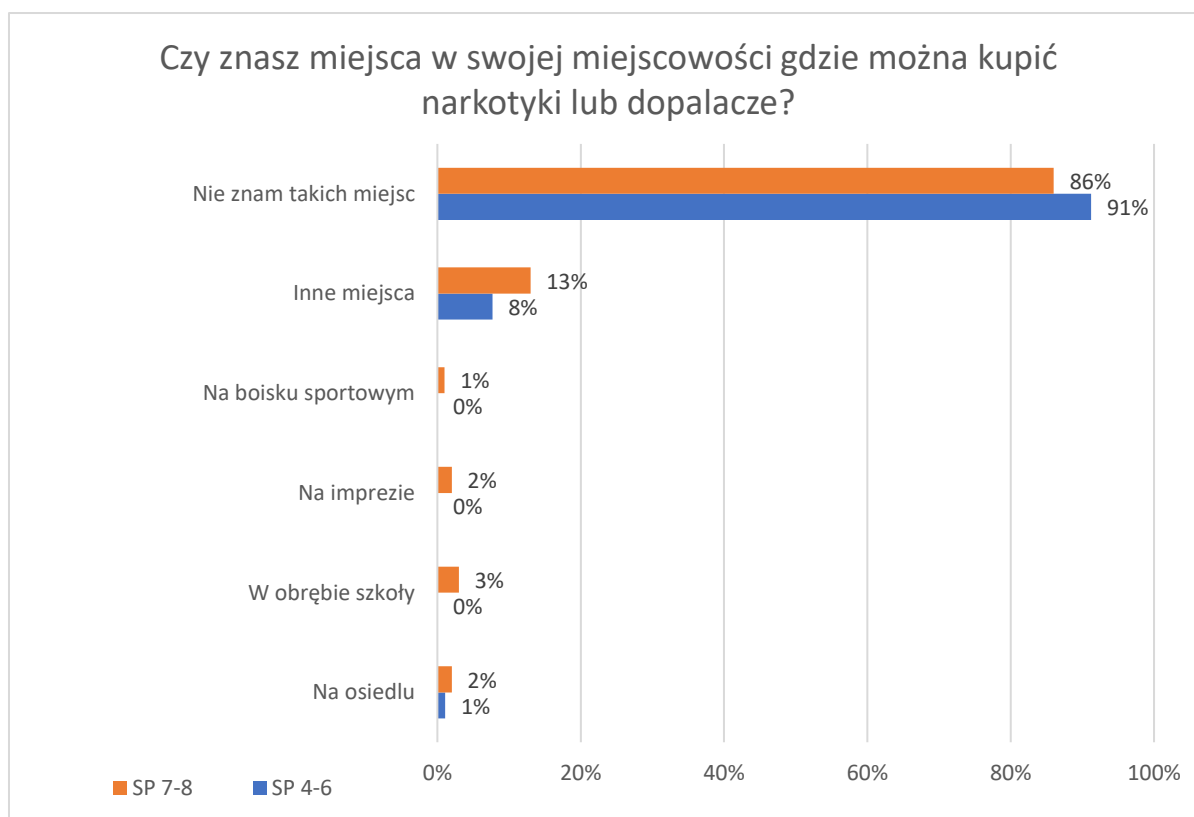

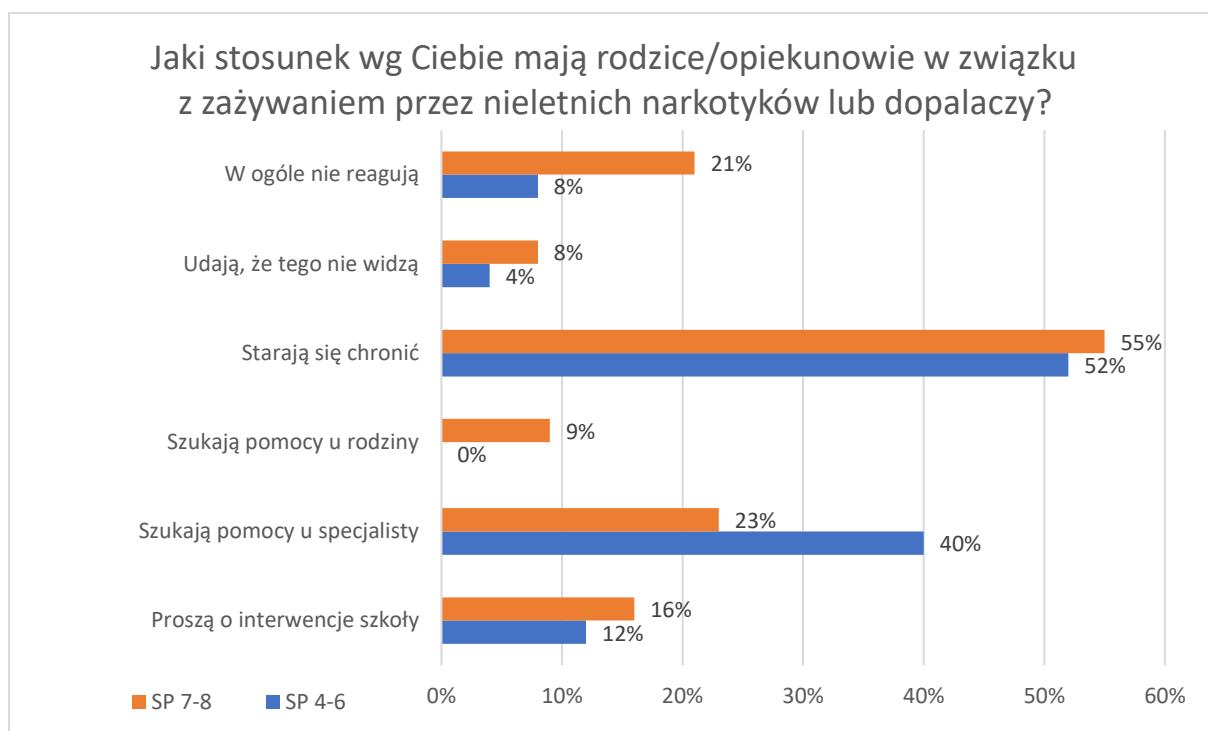
Jeżeli chodzi o subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy, to uczniowie w większości **wskazywali, że nie wiedzą czy zdobycie narkotyków lub dopalaczy byłoby łatwe/trudne** (SP 4-6: 73%; SP 7-8: 56%). Jednakże, **23% uczniów klas 7-8 twierdzi, że byłoby to łatwe, a 21% uczniów klas 4-6 oraz 21% uczniów klas 7-8 zaznaczyło, że byłoby to trudne**. Może to oznaczać, że ci uczniowie lub ich znajomi dokonywali już próby zakupu narkotyków lub dopalaczy.

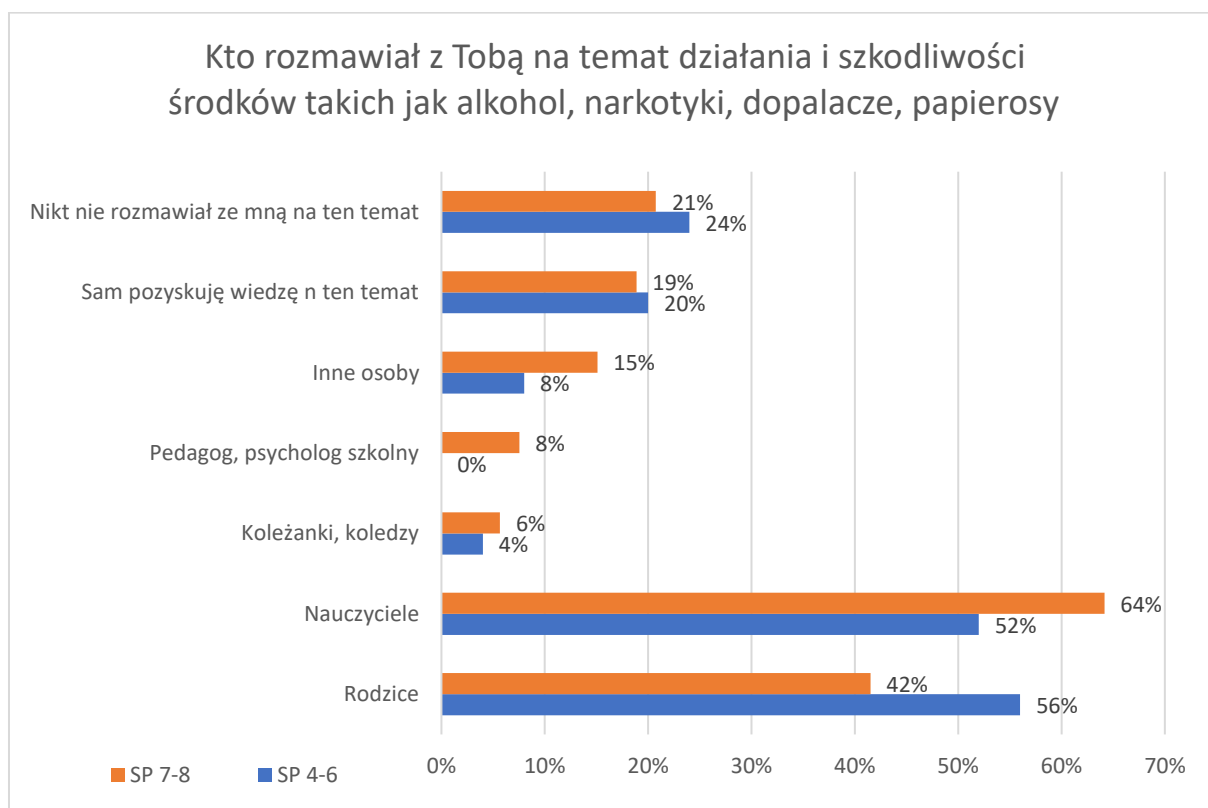
Kolejno, zapytano uczniów, czy znają w swojej miejscowości miejsca, w których można kupić narkotyki lub dopalacze. Większość badanych nie posiada takiej wiedzy (SP 4-6: 91%, SP 7-8: 86%), **aczkolwiek pojawiły się wskazania uczniów wskazujące, gdzie można nabyć te substancje**.

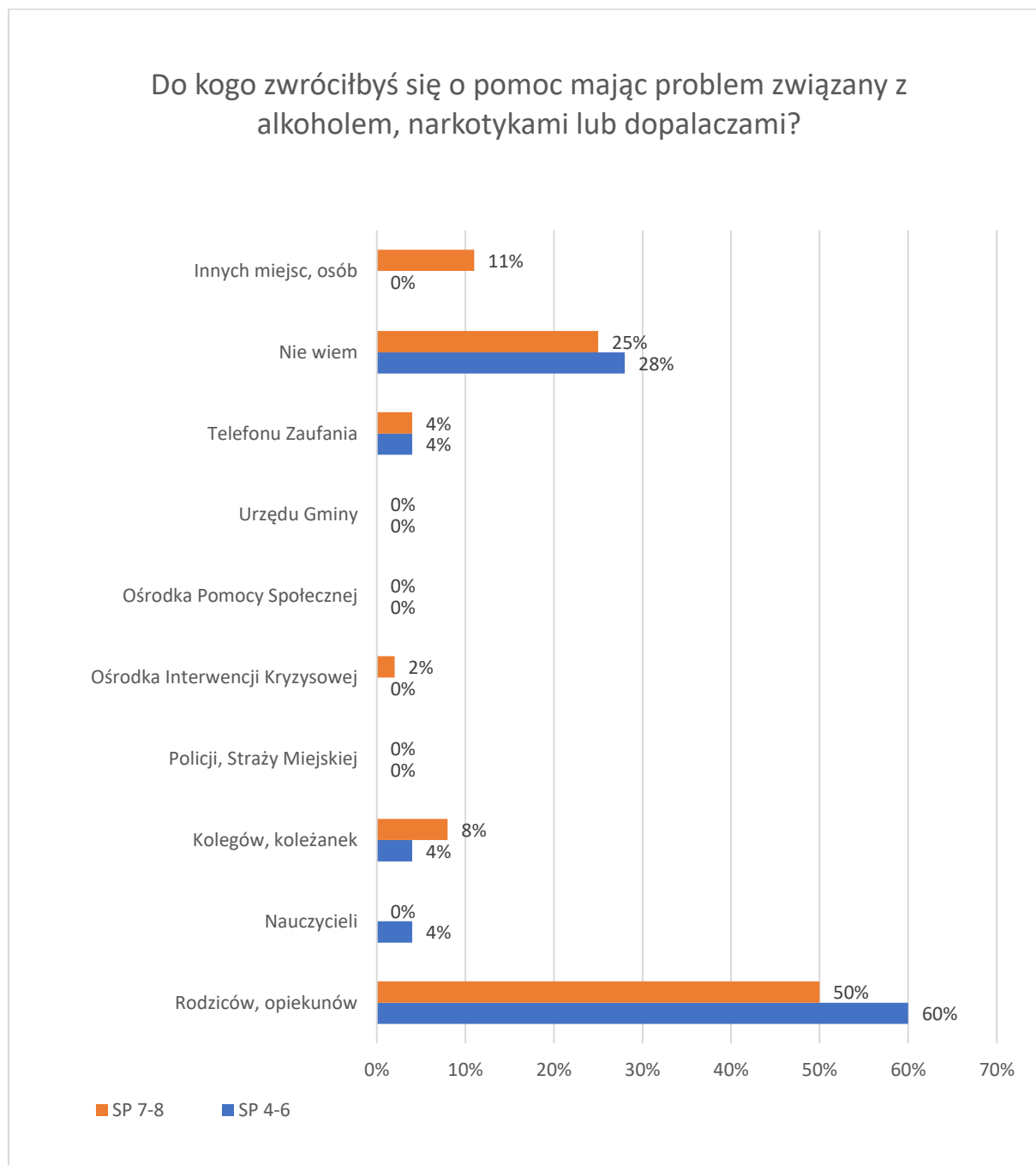
W procesie wychowawczym dzieci bardzo ważną odgrywają rodzice, którzy stanowią dla nich wzór do naśladowania – pod względem zachowania, wyrażanej opinii oraz postaw. Zapytaliśmy uczniów – jaki stosunek wg nich mają rodzice/opiekunowie w związku z zażywaniem przez nieletnich narkotyków i dopalaczy. Badani wskazywali, iż **rodzice najczęściej: szukają pomocy u specjalistów (SP 5-6: 40%, SP 7-8: 23%) oraz że starają się chronić swoje dzieci (SP 5-6: 52%, SP 7-8: 55%).**

W kolejnym pytaniu uczniowie zostali zapytanie o to kto z nimi rozmawiał nt. działania oraz szkodliwości substancji psychoaktywnych. Na pierwszym miejscu pojawiają się rodzice (SP 5-6: 56%, SP 7-8: 42%), a następnie nauczyciele (SP 5-6: 52%, SP 7-8: 64%).

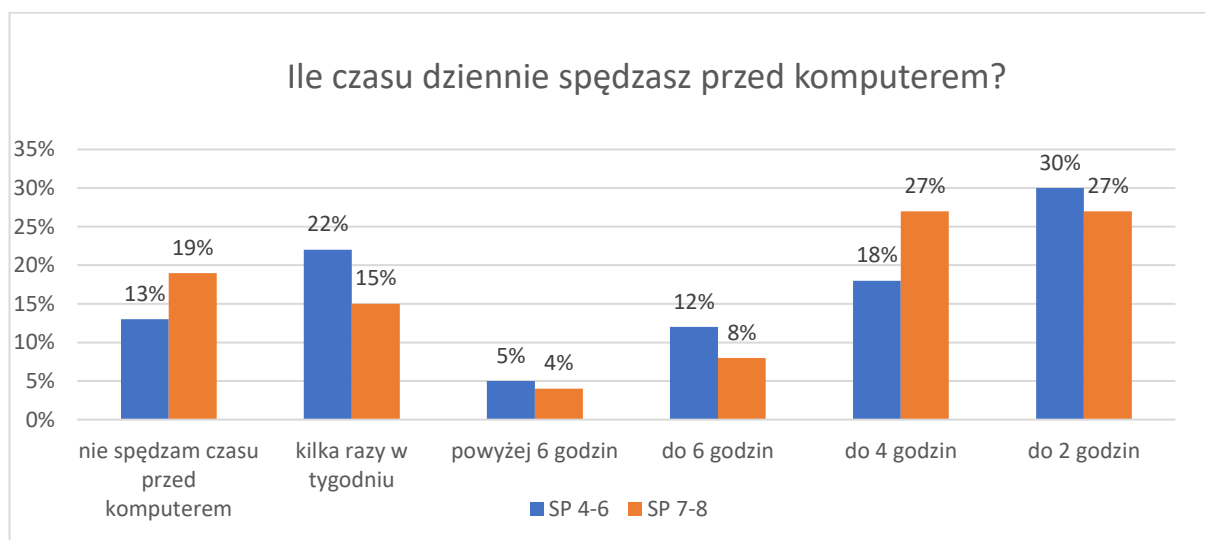

Pod względem zaufania w przypadku problemu z substancjami psychoaktywnymi na pierwszym miejscu pojawili się rodzice (SP 4-6: 60%, SP 7-8: 50%), lecz na jednym z ostatnich – nauczyciele (SP 4-6: 4%, SP 7-8: 0%). Warto zorganizować warsztaty dla pracowników pedagogicznych, w których to tematyka dotyczyłaby komunikacji nauczyciel-uczeń w sytuacjach kryzysowych.

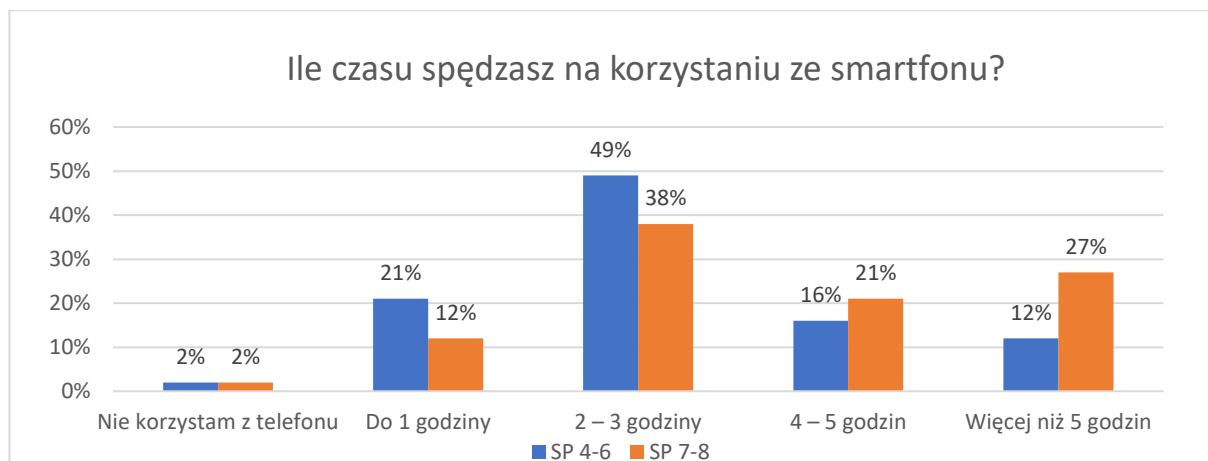
Problematyka nieprawidłowego korzystania z Internetu i komputera (w tym, nadużywanie) staje się coraz powszechniejszym zagadnieniem. Komputer i Internet oferują szeroki wachlarz aktywności – zarówno prorozwojowych (dostęp do wiedzy), jak i patologicznych (m.in. dostęp do treści pornograficznych). Jedną z najbardziej rozpowszechnionych aktywności, które można wykonywać będąc online, jest granie w gry czy korzystanie z portali społecznościach. Mimo że odpowiedzialne korzystanie z komputera i Internetu, nawet przez dzieci, niesie ze sobą wiele korzyści, to należy jednak zwrócić uwagę na potencjalne zagrożenia wynikające z nadmiernego, pozbawionego kontroli zaangażowania. Poza skrajnymi przykładami niebezpieczeństwa, jakie wiąże się z nielegalnym użytkowaniem Internetu, pozostaje obszar związany z negatywnymi konsekwencjami dla rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży. Spędzanie coraz większej ilości czasu przed monitorem komputera ma konsekwencje dla zdrowia fizycznego, ale także dla rozwoju emocjonalnego i społecznego.¹⁰

Uczniowie szkół podstawowych Gminy Bielice najczęściej spędzają przed komputerem do 4 godzin dziennie (SP 4-6: 18%; SP 7-8: 27%) oraz co niepokojące nawet powyżej 6 godzin dziennie (SP 4-6: 5%; SP 7-8: 4%).

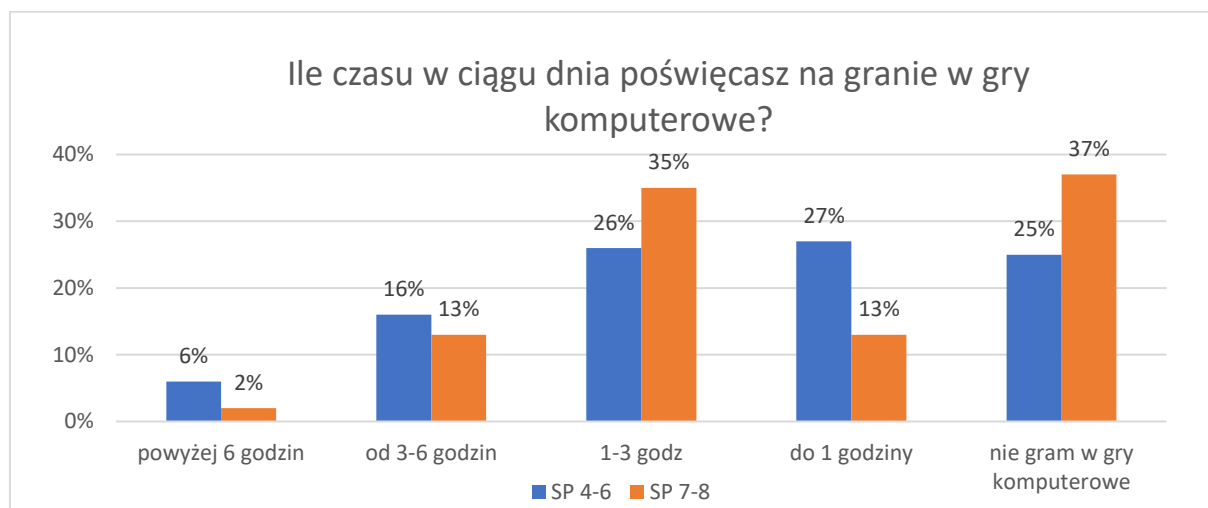
¹⁰ Rowicka M., *Uzależnienia behawioralne. Praktyka i teoria*, Minister Zdrowia, Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2015

W przypadku korzystania ze smartfonu młodsi uczniowie deklarują najczęściej czas pomiędzy 2 a 3 godziny dziennie (SP 4-6: 49%; SP 7-8: 38%). Niepokojące są deklaracje 27% starszych uczniów mówiące o korzystaniu ze smartfonu powyżej 5 godzin dziennie.

Zapytaliśmy uczniów, ile czasu w ciągu dnia poświęcają na granie w gry komputerowe. Optymistyczne są wskazania 25% uczniów klas 4-6 oraz 37% uczniów klas 7-8 mówiące, że nie grają w gry komputerowe. Natomiast, warto zwrócić uwagę, że najwięcej czasu na gry komputerowe poświęcają uczniowie młodszych klas.

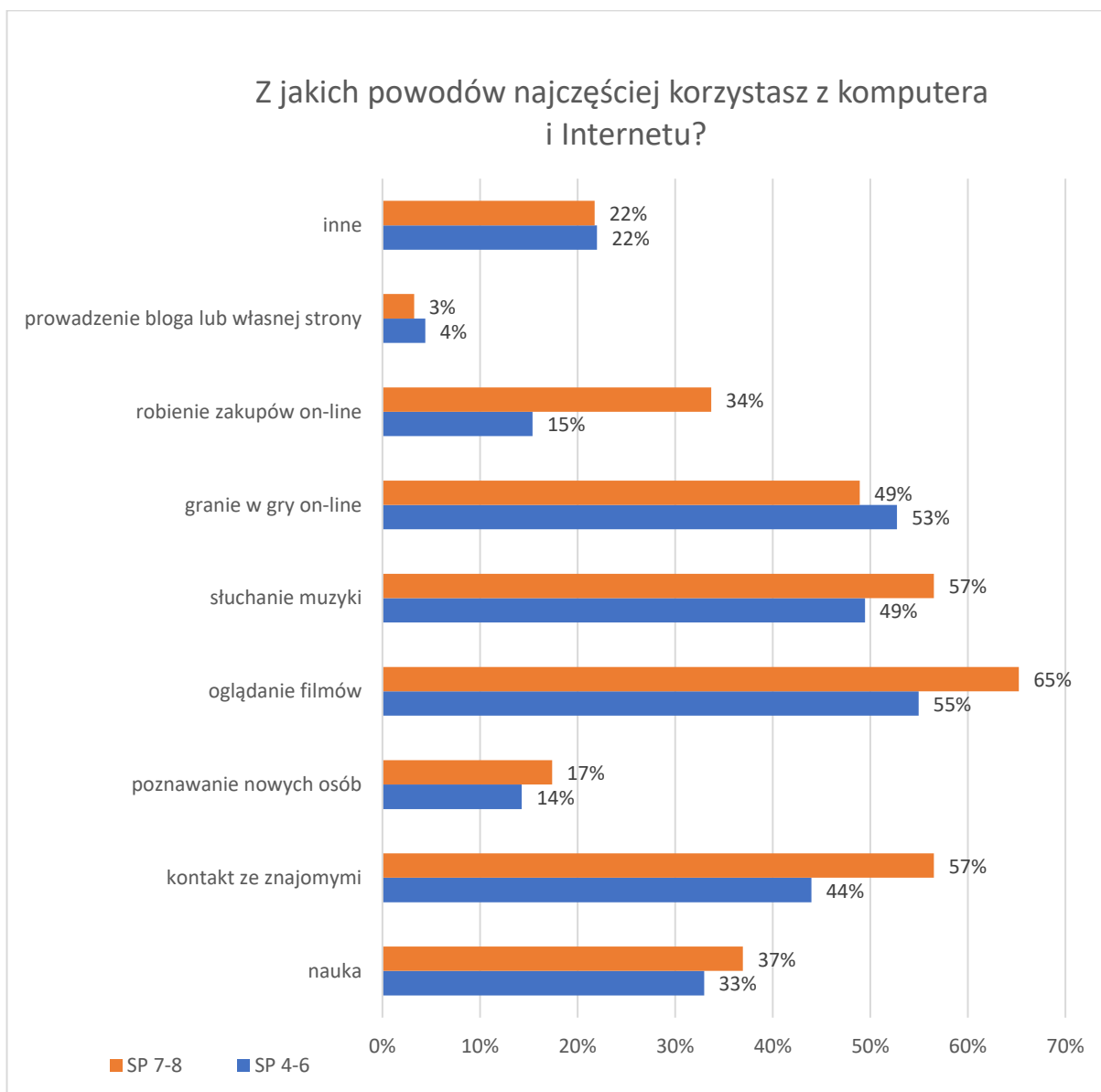
Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

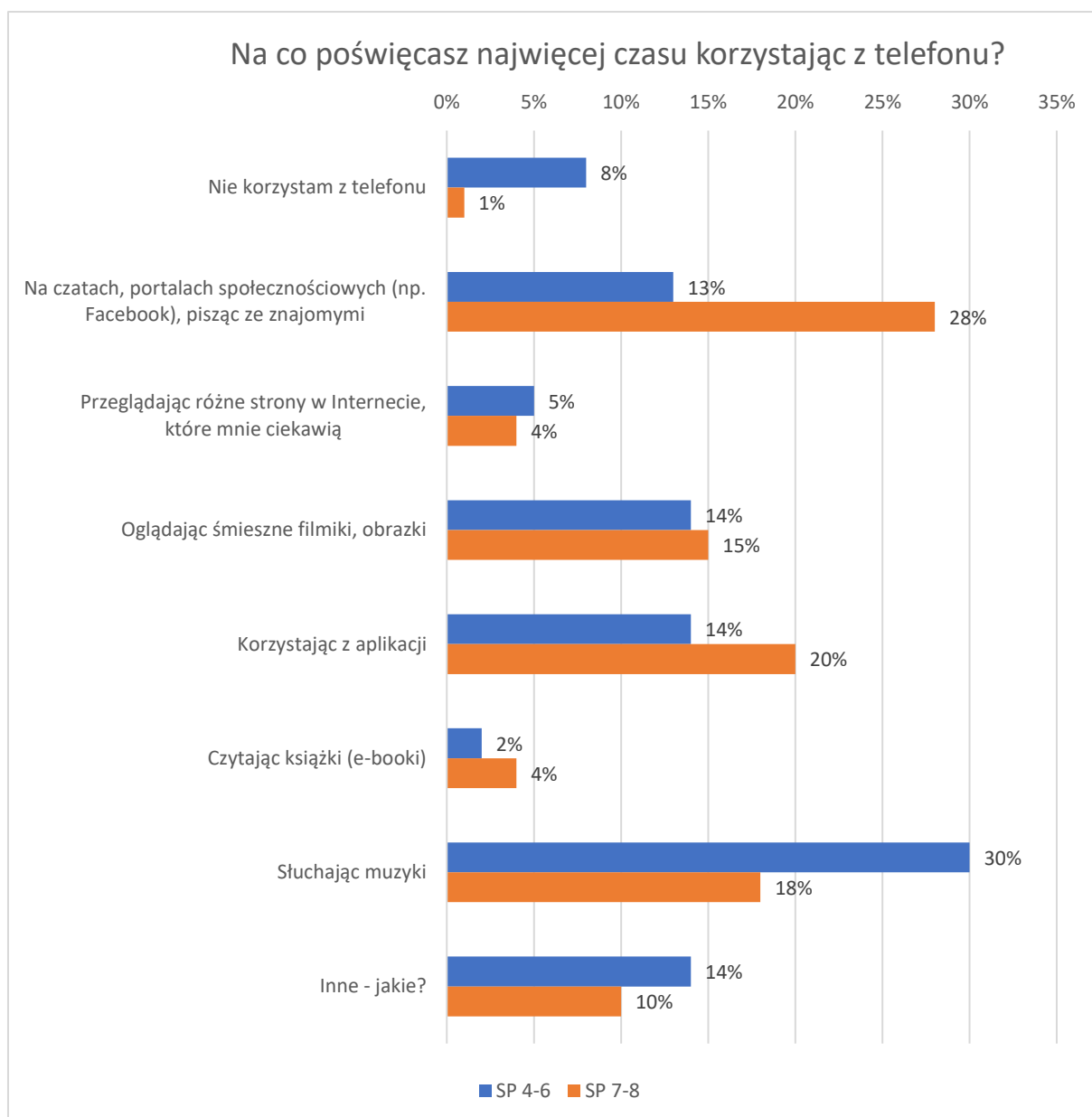

Jeżeli chodzi o **powody korzystania z komputera i Internetu** uczniowie wskazywali kolejno na:

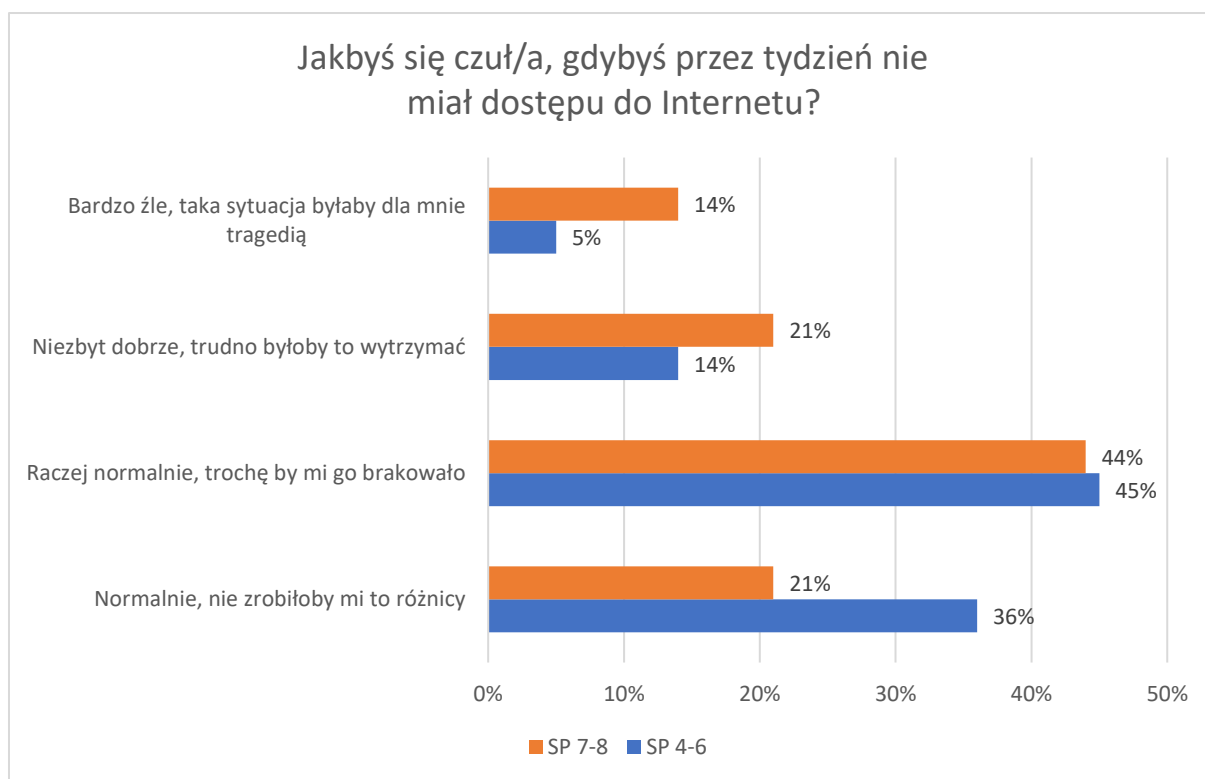
- **SP 4-6:** oglądanie filmów (55%), granie w gry on-line (53%), słuchanie muzyki (49%) oraz kontakt ze znajomymi (44%);
- **SP 7-8:** oglądanie filmów (65%), słuchanie muzyki i kontakt ze znajomymi (po 57%) oraz granie w gry on-line (49%).

Natomiast podczas korzystania z telefonu komórkowego na pierwszym miejscu znajdują się: słuchanie muzyki (SP 4-6: 30%), portale społecznościowe (SP 7-8: 28%) oraz oglądanie tzw. memów (SP 4-6: 14%; SP 7-8: 15%).

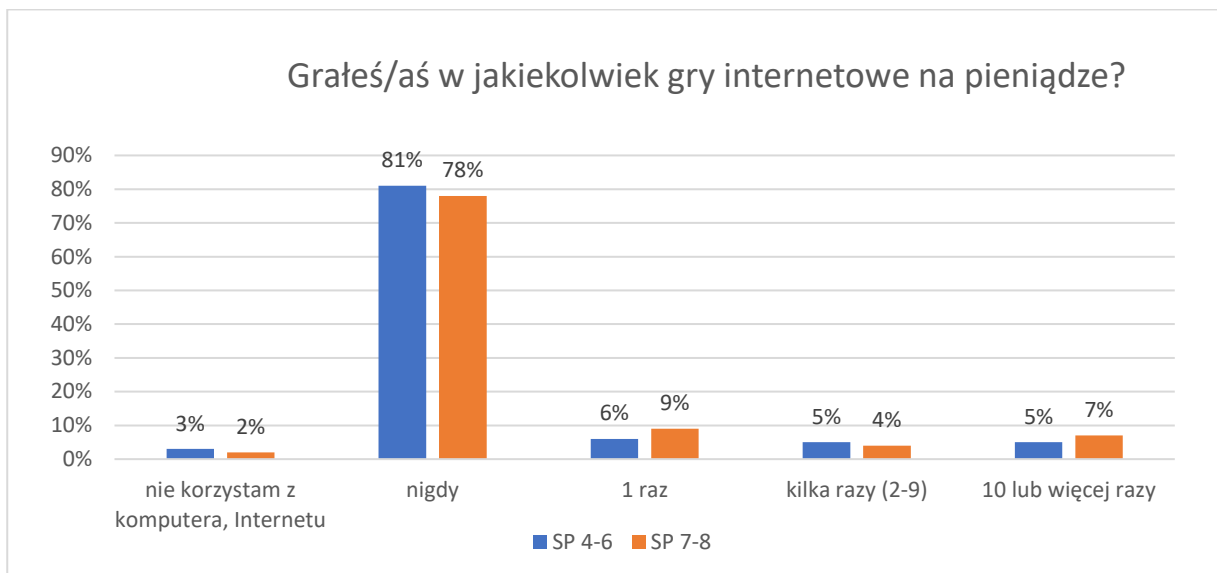
Łącznie **81% uczniów klas 4-6 oraz 65% uczniów klas 7-8 deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki**. Aczkolwiek, spora część uczniów, szczególnie starszych przyznaje, że **odczułaby brak dostępu do Internetu (SP 4-6 – 14%; SP 7-8 – 21%)**. Jednocześnie 5% uczniów klas 4-6 oraz 14% klas 7-8 stwierdziło, że **korzystanie z Internetu jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliłoby bardzo negatywnie**.

Hazard wydaje się być rozrywką zarezerwowaną dla dorosłych, jednakże w różnorodne gry hazardowe coraz częściej uwikłane są również dzieci i młodzież. Z badań przeprowadzonych w 2018 roku przez CBOS wynika, że w grupie młodzieży częściej narażeni na uzależnienie od gier hazardowych są chłopcy niż dziewczęta. Jednocześnie ponad połowa nieletnich nie rozmawia z rodzicami, o tym, że gra na pieniądze. Choć, w porównaniu z deklaracjami sprzed 2 lat, mniej młodych ludzi gra na pieniądze i mniej spośród nich jest zagrożonych uzależnieniem od hazardu, to w przypadku 10% chłopców zauważono symptomy wskazujące na wysoki stopień ryzyka uzależnienia od hazardu. Na tle danych zebranych w 2016 roku widoczny jest spadek zainteresowania hazardem. Jednocześnie poprzedni wynik był wyższy niż wykazany w badaniu w 2013 roku. Jak tłumaczą autorzy raportu „Młodzież 2018” – „to swego rodzaju „falowanie” zainteresowania hazardem wśród młodzieży charakterystyczne jest dla niemal wszystkich gier uwzględnionych w badaniu – wyjątek stanowią jedynie konkursy SMS-owe, w przypadku których od 2010 roku notujemy trwały trend spadkowy”. Podobnie jak w latach ubiegłych, najpopularniejszą wśród młodzieży grą typu hazardowego jest Lotto, w które grywa więcej niż co czwarty młody człowiek (28%)¹¹.

¹¹ CBOS, *Młodzież 2018*, Warszawa 2019.

Uczniowie z Gminy Bielice w sporej większości (SP 4-6: 81%, SP 7-8: 78%) nie mają doświadczenia z internetowymi grami na pieniądze. Jednakże, 15% uczniów SP 4-6 oraz 20% uczniów starszych miało do czynienia z taką formą hazardu.

Jeżeli chodzi o konkursy polegające na wysyłaniu płatnych smsów organizowane przez telewizję, gazety czy operatorów telefonicznych, badania wskazują, że wśród młodzieży Gminy Bielice nie są one popularne – 94% uczniów klas 4-6 oraz 92% uczniów 7-8 nigdy nie brało w nich udziału.

PODSUMOWANIE

Dorośli mieszkańcy Gminy Bielice

- W opinii mieszkańców Gminy Bielice najistotniejszymi problemami społecznymi są: uzależnienie od alkoholu (97%), uzależnienia behawioralne (96%), zanieczyszczenie powietrza – smog (95%) oraz bezrobocie (93%).
- Z kolei w kwestii zjawisk uzależnień bardzo powszechnymi w ich środowisku są: alkoholizm (100%), narkomania (100%), nikotynizm (97%) oraz zakupoholizm (25%).
- Według opinii wyrażonych w ankiecie na temat spożywania alkoholu mieszkańcy Gminy Bielice odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o niskim stopniu ryzyka – badani okazjonalnie spożywają alkohol, wypijając przy tym umiarkowane ilości alkoholu 1-2 porcje: 71%, oraz 3-4 porcji 23%),
- Dla 94% badanych w najbliższej okolicy znajdują się odpowiednia liczba punktów, gdzie można nabyć alkohol.
- 24% respondentów uważa osoby pijące alkohol za zagrażające bezpieczeństwu w lokalnym środowisku.
- Palenie wyrobów tytoniowych wśród dorosłych mieszkańców Gminy Bielice nie jest rozpowszechnionym nałogiem – łącznie 83% badanych deklaruje, że nie pali wyrobów tytoniowych.
- 3% badanych respondentów deklaruje, że zna i ma w swoim środowisku lokalnym przynajmniej jedną osobę przyjmującą substancje odurzające tj. narkotyki i dopalacze.
- Problem uzależnienia od gier hazardowych na terenie Gminy Bielice jest zauważalny, lecz nie rozpowszechniony – 13% badanych przyznało, że ma doświadczenia z grami hazardowymi. A jako powody uwikłania w hazard wskazywali na motywy rozrywkowe.
- Jak wynika z przeprowadzonych badań 70% mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Świadczyć to może o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów

używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych. Badani wskazali na potrzebę organizacji: organizacji otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (48%) oraz warsztatów profilaktycznych dla uczniów (38%).

Rekomendowane działania dla dorosłych mieszkańców:

- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia. W tym celu skuteczne mogą okazać się rozpowszechniane wśród mieszkańców ulotki, broszury lub rozmieszczone na terenie Gminy plakaty i bilbordy. Aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców, warto wykorzystać przy tym nowe media. Warto również wykorzystać tablice informacyjne w miejscach publicznych.
- Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień.
- Organizowanie szkoleń i kursów mających na celu podnoszenie kompetencji zatrudnionej kadry oraz zaangażowanie tych podmiotów w prowadzenie kampanii społecznych. Ważne przed przeprowadzeniem szkoleń, jest przekazanie grupom, które mają być objęte szkoleniem, krótkich ankiet mających na celu zbadanie ich potrzeb szkoleniowych.
- Wprowadzanie do podstawowej opieki zdrowotnej programów wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji (WRKI) wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- Organizowanie szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz podejmowanie działań mających na celu zmianę przekonań i postaw uczestników ruchu drogowego poprzez wzmacnianie postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami.
- Współpraca z Policją, na przykład w celu rozpowszechniania przez nich ulotek, broszur i materiałów edukacyjnych podczas kontroli drogowych na temat wpływu alkoholu na organizm.

- Rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc.
- Podjęcie działań profilaktycznych wykorzystując przy tym strategię informacyjną mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu
- Wskazane jest zwrócenie szczególnej uwagi na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od narkotyków i dopalaczy, a także rozpowszechniania wiedzy o negatywnych skutkach ich zażywania.
- Należałoby mimo wszystko zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnianie informacji na temat instytucji, do których może zgłosić się osoba uzależniona od hazardu, a także mechanizmów uzależnienia zarówno w środowisku dorosłych, jak i dzieci oraz młodzieży.

Dzieci i młodzież szkolna

- Spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież szkolną w Gminie Bielice jest zauważalnym problemem. 5% uczniów klas 4-6 oraz 20% uczniów klas 7-8 deklaruje, że ma za sobą inicjację alkoholową. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas programów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.
- Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznaje się 5% młodszych uczniów oraz 30% starszych uczniów. Najczęściej wskazywanymi powodami palenia papierosów przez uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową była chęć spróbowania czegoś nowego oraz namowa znajomych. Jednocześnie, niepokojący jest względnie bardzo łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych oraz napojów alkoholowych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych.

Rekomenduje się podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.

- Jak wynika z badań problem zażywania substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki czy dopalacze nie występuje wśród uczniów szkół Gminy Bielice. Jednakże, należy zwrócić uwagę na profilaktykę narkotykową wśród uczniów. W przypadku zażywania substancji psychoaktywnych bardzo ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się z zażywaniem substancji psychoaktywnych. Zaleca się podjęcie obserwacji w placówkach oświatowych, w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne.
- Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera i telefonu komórkowego. Uczniowie spędzają dziennie w ten sposób nawet powyżej 6 godzin dziennie. Oznaczać to może, że po zakończonych lekcjach są to ich jedyne formy spędzania czasu. Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.
- Pozytywnie należy ocenić niewielką skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych, pomimo iż internetowe gry „na pieniądze” zaczynają być coraz bardziej popularne wśród dzieci i młodzieży. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych.
- Uczniowie w Gminy Bielice deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami. Zaleca się rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmacnianie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka z rodzicami poprzez realizację warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców. Jednocześnie warto zauważyć, że większość uczniów nie ufa swoim

nauczycielom i nie skorzystałoby z możliwości rozmowy z nimi na temat problemów z substancjami psychoaktywnymi.

Rekomendowane działania dla środowiska szkolnego:

- **Organizacja spotkań, pogadanek, zajęć i warsztatów dla uczniów, które będą:**
 - wskazywały negatywne skutki picia alkoholu, palenia papierosów i uzależnienia od tych substancji,
 - uświadamiały uczniom jak uzależnienie wpływa na życie,
 - rozwijały asertywną postawę – umiejętność odmowy,
 - kształtowały postawy wolne od używek oraz promowały zdrowy styl życia,uczenie zasad bezpiecznego korzystania z Internetu,
oraz będą miały na celu:
 - uwrażliwienie młodych internautów na problem cyberprzemocy,
 - poznanie zasad ochrony danych osobowych w Internecie przez uczniów,
 - uczenie zasady stosowania ograniczonego zaufania do osób poznanych w sieci oraz postawy wzajemnego szacunku w Internecie,
 - kształtowanie w młodych ludziach czujności w stosunku do innych szczególnie nieznajomych,
 - dostarczenie uczniom wiedzy dotyczącej zarówno korzyści, jak i zagrożeń płynących z użytkowania Internetu,
 - kształtowanie postaw uczniów sprzyjających podejmowaniu racjonalnych decyzji związanych z czasem i doбором treści programów komputerowych oraz Internetu,
 - promowanie zasad zdrowego stylu życia,
 - podnoszenie świadomości uczniów dotyczących ograniczeń prawnych wynikających z korzystania z sieci,
 - ukazanie wpływu hazardu na funkcjonowanie młodego człowieka,
 - poznanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu,
 - poznanie wpływu jaki ma na życie hazard,
 - uświadomienie wartości pieniądza,
 - przedstawienie chorób związanych z zaburzeniami odżywiania,
 - pokazanie jak budować pozytywny obraz samego siebie.

- **Poszerzanie wiedzy i kompetencji nauczycieli oraz rodziców poprzez szkolenia i spotkania otwarte w tematyce:**
 - ✓ Przyczyn wchodzenia w uzależnienie, charakterystyki substancji psychoaktywnych.
 - ✓ Wskazania miejsca nauczyciela i rodzica w procesie szeroko pojętej profilaktyki uzależnień.
 - ✓ Ukazania znaczenia i oczekiwanych skutków programów profilaktycznych.
 - ✓ Ćwiczenia opierające się na konkretnych przypadkach.
 - ✓ Sposobów wyjścia z uzależnienia.
 - ✓ Ukazania roli komunikacji w relacjach z dzieckiem i uczniem.
 - ✓ Przedstawieni mechanizmu i konsekwencji uzależnienia.
 - ✓ Zwrócenie uwagi na różne formy uzależnienia.
 - ✓ Przekazanie rzetelnej i dokładnej wiedzy o specyfice czynności uzależniających oraz ich wpływie na organizm i psychikę młodych ludzi.
 - ✓ Omówienie poszczególnych czynności tj. pracoholizm, internetoholizm, jedzenioholizm, zakupoholizm i uzależnienie od hazardu, gier, zakładów, seksu.
 - ✓ Ukazanie sposobów radzenia sobie w tych sytuacjach, ukazanie znaczenia wsparcia dla uczniów dotkniętych owym uzależnieniem.
 - ✓ Omówienie: ZUI – Zespół Uzależnienia do Internetu, wpływ komputera i Internetu na młodego człowieka, rodzaje aktywności dzieci i młodzieży w sieci, zalety korzystania z Internetu.
 - ✓ Najpopularniejsze zagrożenia Internetu.
 - ✓ Jak chronić własne dziecko – poradnik dla wychowawców klas i nauczycieli, sposoby ochrony dzieci przed zagrożeniami w sieci.
 - ✓ Nowe zagrożenia m.in: sexting – nastoletnia auto-pornografia w sieci, cyberprzemoc, era informacji i manipulacji medialnej, programy i kampanie społeczne dotyczące zagrożeń związanych z Internetem.
 - ✓ Programy pozwalające kontrolować dostęp dzieci do komputera i Internetu.